KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
MİLLÎ FOLKLOR ARAŞTIRMA DAİRESİ YAYINLARI 53
HALK EDEBİYATI DİZİSİ 8

ÂŞIK VELİ

Hayati - Kişiliği - Deyişleri

İbrahim ASLANOĞLU

Başbakanlık Basımevi
ANKARA — 1984

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
MİLLÎ FOLKLOR ARAŞTIRMA DAİRESİ YAYINLARI 53
HALK EDEBİYATI DİZİSİ 8

AŞIK VELİ

Hayatı - Kişiliği - Deyişleri

İbrahim ASLANOĞLU

Başbakanlık Basımevi
ANKARA — 1984

HAYATI

Soyu:

Âşık Veli, Şarkışla ilçesinin Ağcakışla bucağına bağlı İğdecik Köyünde doğdu. Babasının adı Hüseyin, annesininki Kamer'dir.

Bugün hayatta olan torunları, soylarının Horasan'dan geldiğini ve Malatya'nın Hekimhan İlçesine yerleştiğini söylüyorlar. Arkasından da diyorlar ki: «Yerleşmişler ama, orasını pek beğenmemişler. Zoraki birkaç yıl oturmuşlar. Sonra kalkıp Şarkışla'ya gelmiş ve İğdecik Köyünü kendilerine yurt edinmişler.»

Veli'nin hem annesi, hem de babası şairdi. Her ikisi de okuma yazma bilmedikleri için deyişlerini[1] bir deftere geçiremediler. Aslında, köyde bu işi yapabilecek bir kişi de yoktu. Onun için ölümleri ile birlikte sözleri de unutulup gitti. Belki babasının birkaç deyişi cönk ve mecmualara geçmiş olabilir. Fakat bir nokta gözden uzak tutulmamalı: O çağda Sıvas muhitinde Hüseyin adında o kadar çok âşık vardı ki, hangi deyiş, hangi Hüseyin'in? Tespiti imkânsız birşey...

Annesine gelince, bugüne kadar incelediğim cönk ve mecmualarda Kamer adında bir şaire rastlamadım.

Çocukluğu:

Âşık Veli, 1853 yılında öldüğü vakit 60 yaşını aşkın olduğu söyleniyor. Buna göre doğumunun XVIII. yüzyılın sonlarında olduğu anlaşılmaktadır. Şimdilik kesin bir rakam vermeğe imkân yok.

10 yaşında iken annesini, çok geçmeden de babasını kaybetti. Onların sağlığında üç beş parça tarlaları vardı. Ölümlerinden sonra hepsi, çeşitli bahanelerle kapanın elinde kaldı. Kurtarmak için hangi dala yapıştıysa eli boşa çıktı. Köy yerinde malı - mülkü, sığırı - davarı olmayan kimsesiz bir çocuk ne yapar? Ancak şunun bunun yanında çobanlık. O da aynı yola gitmekten başka çare göremedi. Ağaların emrinde aylarca ve yıllarca şu dağ senin, bu tepe benim deyip, dolaştı durdu. Bulduysa

(1) Aşık Veysel «şiir» demez, «deyiş» derdi. Hatta kitaplarından birisinin adı da «Deyişler» dir. İrticali şiir söyleyen âşıkların eserlerine bundan daha iyi bir karşılık bulunamaz. Bu sebeple ben de aynı kelimeyi benimsemekte bir mahzur görmedim.

yedi, bulamadıysa çekti sırtına abasını, koydu başını bir çul yığınının üzerine.

Vaktiyle bir aşığa yarı şaka, yarı ciddi, «Bu çevrede neden çok şair yetişiyor? Havasından mı, yoksa suyundan mı?» diye sormuştum. Acı acı güldü.. «Yoksulluktan, çaresizlikten, dedi. En kötüsü de dertten. Efendi, insanı dert söyletir, dert... Sen hiç hali vakti yerinde, zengin bir kimsenin âşıklık yaptığını duydun mu?»

Galiba geçerli tek sebep de bu!

Hele bu şartlar bir insanda tümüyle mevcutsa, hele yoksul bir anne ve babadan geriye kalan tek miras âşıklıksa, o insan söylemez de ne yapar? Köylülerin çoğu «O işe daha elinin önünü arkasını tanımadan başlamış» dediler.

İlk Aşkı :

Öteden beri, Yozgat'ın Muğallı Köyü Türkmenleri yaylak için İğdecik civarlarına gelirdi. Veli bir ara onlara da çoban durdu. Bakımlarını ve yardımlarını beğenmiş olacak ki, tam yedi sene hizmet etti. O yıllarda başından bir de gönül macerası geçti. Belki de yanlarında uzun süre bu meseleden dolayı kaldı.

Ağasının Telli adında bir kızı vardı. Onunla iki kardeş gibi büyüdüler. Ne zaman ki kız serpilip de zülüf düzmeğe başlayınca Veli'nin durumu değişti. İçinde çeşidi belirsiz duygular depreşmeğe başladı. Önceleri kızın haberi yoktu. Sonra sezer gibi olduysa da pek umursamadı. O mevzuda ne yakınlık gösterdi, ne de çekingen davrandı. Arkadaşlıkları gene eskisi gibi sürdü gitti. Ama Veli, fazla sabredemedi. Bir bekledi, iki bekledi, en sonunda duygularını açığa vurdu :

Ama dilber çok iş bilir ustasın
Melül mahzun gezen bilmem hastasın
Sinem pûte ettin mekân istersin
Muhkem imiş alamadım kal'an yâr (No. 52)

Kızın annesi ve babası vaziyeti neden sonra anladılar. Fakat üzerine aldığı her vazifeyi kusursuz yerine getiren Veli'yi bu mevzuda incitmek istemediler. Tek çıkar yolun, vakit geçirmeden kızlarını kendi seviyelerindeki bir kişi ile evlendirmek olacağına karar verdiler. Çok düşünmediler de. Muğallı'lı bir genç uzun zamandan beri kapılarını aşındırıp duruyordu. Ona «peki» deyip işin içinden çıktılar.

Veli, Telli Kız'ın başkasıyla evleneceğine bir türlü inanamadı. Daha doğrusu inanmak istemedi. Ne zaman ki göçünü kendi eliyle yükleyip onu yola vurunca, acı gerçeği kabul etmek zorunda kaldı :

Hel hel ettim Mağara'dan uçurdum
Telli Kız'ın gitti derler bu yola
Elim ile evlerini göçürdüm
Telli Kız'ın gitti derler bu yola (No. 2)

Kemter'e Çırak Oluşu:

Veli kabiliyetli bir gençti. Telli Kız'ı yolcu ettikten sonra söylediği deyişleri ağızdan ağıza yayılmaya başladı. Taa Şarkışla'nın Kale köyünde oturan Âşık Kemter'in kulağına kadar gitti. Kemter bu genci bayağı merak etti. Bir gün yanına ısmarladı. Onu ilk görüşte sevdi. Yanından ayırmak istemedi. Dizinin dibine oturtup âşıklığın bütün kurallarını ve törelerini öğretti. Birlikte söylediler, birlikte çığırdılar.

Aylar, yıllar derken, bu mutluluk da çabucak geldi, geçti. Kemter 1818 yılında vefat etti. Usta demek, bir bakıma baba yarısı demekti. Onun kaybı Veli'yi çok sarstı. Kime ne desin? Feleğe kahretmekten başka elinden ne gelir ki?..

Şu yalan dünyada bir üstat buldum
Beni bırakmadın işime felek
Şakirt olan şaşkın olur dembedem
Ne okursun bilmem gûşuma felek (No. 33)
.....
Sene bin ikiyüz otuzda dörtte
Yükletti göçünü döşüme felek (No. 33)

Hacı Bektaş Tekkesi'ni Ziyaret:

Veli, ustası Kemter'i bir türlü unutamadı. Nereye gitse hep onu anlattı, hep onun büyüklüğünü, insanlığını ve kendisine yaptığı iyilikleri dile getirdi. Komşuları baktılar ki böyle olmayacak, «Veli, dediler; tebdil-i mekânda ferahlık vardır. Buralardan biraz uzaklaşsan iyi olur. Biliyoruz, sen de her Bektaşî gibi pîrine ve ocağına bağlısın. İstersen Hacı Bektaş'a kadar git. Hem efendimizin hayır duasını alırsın, hem de rahatlarsın biraz.»

O da zaten çoktan beri böyle birşeyi arzu ediyor, fakat imkân bulamıyordu. Bir gün ne olursa olsun, deyip yola çıktı. Tokat ve Çorum üzerinden Hacı Bektaş'a gitti. İçinden, derdimi, gamamı unuturum, diye geçiriyordu. Ama «dertsiz baş, minnetsiz aş» dünyanın neresinde var ki? O sırada Çelebi Hamdullah Efendinin bir oğlu vefat etmiş, herkes yasını tutuyordu. Çelebi'nin ise ağzını bıçak açmıyordu. Veli baktı ki, yarasına merhem umduğu tabip kendisinden de hasta. Kimin kime yardım edeceği belli değil. Düşündü.. Düşündü de dedi ki:

Derde tâbi oldum derman aradım
Vardım ki tabibin derdi benden çok
Her derdin dermanı sendedir bildim
Ne hikmet ki senin derdin binden çok

Hak böyle buyurmuş bina kurunca
Ağlamayı gülmeye eş verince
Tabipler tabibi dertli olunca
Besbelli ki şu dünyada dertsiz yok (No. 34)

Bu deyişi sessizce dinleyen Hamdullah Efendi, âdeta mırıldanarak söylendi: «Âşık, sen benim yarama tuz biber ektin.» Veli öyle düşünmüyordu. «Efendimiz, dedi; Hüseyin o kadar acıya dayandı da, sen bir evlât acısına dayanamıyor musun?» Çelebi bu sefer önüne baktı. Baş parmağını duduklarına dayayıp, gözlerini yumdu: «Sus artık, sus.. Sen beni aşikâre verdin...»

Sustular ve bir daha da bu mevzuû açmadılar.

Veli orada epeyce kaldı. Hamdullah Efendi'yi daha çok sevdi ve her geçen gün ona karşı olan saygısı bir kat daha arttı.

Askerlik Günleri:

Bu mevzuda deyişlerinde herhangi bir ipucu bulamadım. Torunları da birşey anlatmadılar. Yalnız Fazıl Oyat; «Bir aralık asker kaçağı diye İstanbul'a götürülüyor[2].» diyor. Ali İhsan Tuncalı biraz daha geniş bilgi veriyor:

«Âşık Veli'nin askerliği İstanbul'a düşmüş, eğitim yaptırırlarmış, (sağa bak, sola bak, has dur, selam dur) diye subaylar komut verirlermiş, (1, 2, 3) diye sıra sayısı saydırırlarmış. Bir dermiş, 2 diyene lânet olsun dermiş.

«Askerliği esnasında nasip ve ilham aldığı Çelebi Şirrî Hamdullah Efendimizi Kırşehir'deki baba yurdu bulunan Hacı Bektaş Dergâhından Amasya'ya menfî olarak gönderiyorlar. Veli buna çok kızıyor ve devrin padişahının bu tutumunu tenkit eden 3 adet şiir yazıyor ve bu şiirlerini kışlada askerler arasında her fırsatta okumaktan geri kalmıyor. Bunu haber alan Padişah Veli'yi Yemen'e sürgün gönderiyor.....

«Veli Yemen'e giderken bindiği gemi Mısır yakınlarında girdaba yakalanıyor ve tam 11 ay girdapta batma tehlikesiyle, ölüm kalım mücadelesi içinde durmadan çırpınıyor[3]».

---

(2) Fazıl Oyat, *20 HALK ŞAİRİ*, İstanbul Ülkü Basımevi, 1948, (Konu : sh. 49)

(3) Ali İhsan Tuncalı, *EMLEK ALEVİ ŞAİRLERİ*, Türkyolu Bizimşehir Matbaası, İzmit 1967, (Konu : sh.23-73)

Şayet verilen bilgiler doğru ise Veli'nin 1826 yılında veya ondan biraz önce askere alındığı anlaşılır. Çünkü Bektaşî tekkeleri bu yıl kapatılmış ve yine bu yıl Hamdullah Efendi Amasya'ya, kardeşi Veli Efendi de Erzincan'a ikamete memuren gönderilmişti. Veli Efendi yolda hastalanıp İmranlı'da öldü.

Çelebi Hamdullah Efendi'ye Bağlılığı:

Hamdullah Efendiye karşı olan sevgi ve saygısı her geçen gün biraz daha arttı, demiştim. Çelebi Amasya'da ikamete memur edilince, onu tekrar ziyaret etmeyi kendisine kaçınılmaz bir vazife bildi. Ama bu düşüncesini gerçekleştirip de hasretini gidermek bir türlü nasip olmadı. Her gelenden bir haber sordu. Kâh üzüldü, kâh sevindi. Bir türlü sönmek bilmeyen içindeki ateşi, sıcak deyişleriyle dile getirdi:

Nereden gelişin böyle
Dost ilinden gelen sail
Gülyüzlümden haber söyle
Dost ilinden gelen sail

Uğradın mı Amasya'ya
Yüz sürdün mü kaşı yaya
Vakıf oldun mu herşeye
Dost ilinden gelen sail (No. 84)

Pîrine karşı olan hasreti, başka hasrete benzemiyordu. Bırakın gündüzleri hayaliyle yaşamayı, geceleri bile rüyasına giriyordu. Aklı, fikri, düşüncesi hep Amasya'da ve pîrinde idi:

Sene bin ikiyüz kırk dörtte beyan
Kırkların cem'inde görmüşüm ayan
Mürsel günlerinde taze bir civan
Giden sail selâm getir pîrimden (No. 41)

1828 yılının baharında nihayet hasretine kavuştu:

Amasya tahtında Çin ü Maçin'de
Bihamdillâh derler duyduk kaçında
Sene bin ikiyüz kırk dört içinde
Yüz sürdüm Hayder'e Gani Hünkâr'e (No. 14)

Hamdullah Efendi'ye bir türlü doyamıyordu. Aradan on bir ay geçmeden gene gözünde tütmeye başladı. Tekrar görebildi mi? Bilemiyoruz. Yalnız 1846 yılında Pîrinin ölümü onu çok sarstı:

İsmi Hamdullah'tı gürbüz er idi
Âşıklara sadıklara yâr idi
Tâ baştan ayağa münevver idi
İnci mercan gevher lâ'l ağlamaz mı (No. 21)

Ölümü :

Tozanlı tarafından gelirken Yıldızeli'nin Davlıalağan köyünün Sancılıçam mevkiinde fırtınaya tutuldu. Bir an önce köye ulaşmak amacıyla atını mahmuzladı. At hızlı ilerliyordu. Bir çamın altından geçtiği sırada, aşağıya doğru sarkan dallardan korunmak için öne doğru iyice eğilmek zorunda kaldı. At birdenbire yekinince, eyerle dal arasında sıkıştı ve eyerin kaşı göğsüne saplandı. O vaziyette köye kadar gitti. Konu komşu derhal tedaviye çalıştılarsa da, yaptıklarından ne olacak. Ancak bir hafta yaşayabildi. 1853 yılının kışında vefat etti. Köyün batısındaki kabristana gömüldü. Öldüğü vakit yaşı altmışı geçiyordu.

Mezarını gördüm. Baş taşında yeni harflerle «Türk şairi Âşık Veli 1279» yazılı. Her haliyle sonradan yapıldığı belli.

Eşi ve Çocukları :

İlk karısının adı Raziye'dir. Ondan 7 kızı olmuştu. Bir de erkek çocuğunun olmasını istiyordu. Bu kadın hep kız doğuruyor diye, Hüyük Köyünden ikinci bir kadınla evlendi. Allah'ın işine bakın ki, bu evlilikten sonra ilk eşi bir erkek çocuk dünyaya getirdi. Adını Hüseyin koydular. Veli'nin ölümünden üç gün sonra da ikinci eşinin bir oğlu oldu. Ona da kendi adını verdiler.

Ali İhsan Tuncalı, İğdecik köyü yaşlılarının verdiği bilgi ile Veli'yi şöyle tarif ediyor: «Ablak suratlı buğday benizli, uzun sakallı, geniş omuzlu, orta boylu, çatık kaşlı ve siyah saçlı idi[4].»

KİŞİLİĞİ

Veli, çeşitli yönleriyle Alevî - Bektaşî şairlerinden ayrılan hususiyetlere sahip seçkin bir âşıktır. Deyişlerinden köy hayatı, günlük hadiseler, aşk, hasret, tabiat sevgisi, vb. yarı yarıya hâkim durumda. Tarikata ait deyişleri de sıkıcılıktan ve tekrarlardan uzak. Rahat bir söyleyişi var. Mısraları insanın üzerinde bir çırpıda, birbiri arkasından kolayca sıralanmış gibi bir his uyandırıyor. Bazı deyişleri ve buluşları tamamen kendine mahsus. Bunlar çağımız şairlerini bile kıskandıracak kadar güzel. Meselâ :

(4) Ali İhsan Tuncalı, *EMLEK ALEVİ ŞAİRLERİ*, (sh. 45 - 46).

Veli'm eyler Hacı Bektaş Veli'm var
İntikam Tanrısı Sultan Balım var (No. 74)

derken bizim hiç de haksız olmadığımızı açıkça ortaya koyuyor. Öyle zannediyorum ki bu tür bir söz, şimdiye kadar hiçbir halk şairinin ağzından çıkmamıştır[5].

Dili tamamen sade. Ekseri deyişleri duru Türkçenin başarılı örnekleriyle dolu. Her ne kadar sayısı 10'u geçmeyen deyişlerinde ağdalı sözlere rastlanıyorsa da, bunların şairimize ait olabileceğinden daima şüpheliyim. Çünkü bu çevrede Veli isimli şairlerin çokluğu, dolayısıyle deyişlerinin birbirine karışmış olması ihtimali bizi böyle düşünmeye mecbur ediyor.

Veli, sadece bugün değil, yaşadığı çağda da aranılan, beğenilen ve deyişleri ağızdan ağıza dolaşan bir şairdi. Sıvas bölgesindeki Alevî - Bektaşî' lerin düzenledikleri cönk ve mecmualarda onun beş - on parçasına rastlamak her zaman mümkündür. Ne yazık ki saz çalmasını bilmeyişi şairimiz için bir talihsizlik olmuştur. Bu eksikliğini kendisi de biliyor, zaman zaman diyordu ki: «Çoban oldum kaval çalmadım, şair oldum saz çalmadım; sanki bu dünyaya ben neye geldim ki?»

Böyle olmakla birlikte fazla birşey kaybetmişe de benzemiyor. Ünü aynı çevrelerde günümüzde de devam ediyor, hatta abartılıyor da. Nitekim Ali İhsan Tuncalı onu, Pir Sultan Abdal ve Yunus Emre ile eş tutuyor. Biz Veli'nin seçkin bir şair olduğunu kabul etmekle birlikte Tuncalı' nın hükümlerinde bir isabet göremiyoruz.

Her şair gibi o da kendinden öncekilerin tesiri altında kalmıştır. Elimizde geçerli bir vesika olmamasına rağmen, en başta, yıllarca dizinin dibinden ayrılmadığı Kemter'i kabul etmek zorundayız. Karacaoğlan ve Pir Sultan Abdal öyle değil. Onların tesiri açıkça belli oluyor:

---

(5) Rahmetli Hocam Vehbi Cem Aşkun, Sıvas Halk Şairleri'ni yazarken Aşık Veysel'den bilgi almış, gene ondan not ettiği deyişleri makalesinin sonuna ekleyip yayımlamıştı. (Türk Dili, Mayıs 1956) Gene rahmetli dostum Cahit Öztelli, «Leylâ Zaloğlu» takma adıyla yazdığı bir tenkitte (Türk Folklor Araştırmaları, sayı: 83, sh. 1328) «Son koşmanın son dörtlüğünde (İntikam Tanrısı) diye bir söz geçiyor. Böyle bir sözü değil ikiyüz yıl önce, bugün bile hiçbir halk şairi kullanmamıştır. Öğretilmezse bunu Veysel bile düşünemez, söyleyemez. Eski Yunan'ın (Harp Tanrısı, Sulh Tanrısı) gibi bir şey bu. Türk tasavvufunda böyle birşey yoktur.» diye âdeta yadırgamış, bu deyişin Veli'ye ait olmadığını iddia etmiştir. Aynı deyişe bendeki XIX. yüzyıla ait cönklerde de rastladım. İnanması için bunları Öztelli'ye gönderdim. Hayret etmişti. İtiraf edeyim ki ben de hayret ediyorum. Çünkü, buna benzer bir buluşun bir başka örneğini daha göremedim ki...

Nazeni de deli gönül nazeni
Yanıyor yüreğim ezel ezeli (No. 5)

Ala gözlerine kurban olduğum
Kaldır kaşlarını bir yol bak bana (No. 3)

mısralarını okurken Karacaoğlan'ı hatırlamakta hiç de güçlük çekmiyoruz.

Sakın ey sevdiğim Urum kışıdır
Yağmur yağar cığaların üşütür (No. 9)

Yârdan mı ayrıldın nedir firkatin
Çık Yıldızdağı'na bir sema tutun (No. 9)

Akdeniz yalısı Aydın yakası
Kuşlar gider bizim Abdal Musa'ya (No. 6)

deyişleri âdeta Pir Sultan ve Kaygusuz Abdal'ın ağzından çıkmış gibidir.

Tesir ettiklerine gelince: Sıvas bölgesindeki Alevî - Bektaşî şairlerinin hemen hemen hepsi diyebiliriz. Bunları ayrı ayrı sıralamaya lüzum yok. Yalnız iki şairin bu konudaki görüşlerini belirtmekle iktifa edeceğim. Ali İzzet Özkan diyor ki: «Veli benim akrabamdır. Gençliğimde en çok okuduğum, beğendiğim ve özendiğim bir şairdi. Bugün de öyledir ya...» Veysel ise: «Babamın bana ilk tanıttığı şairlerden biri de Veli idi. Deyişlerinden çoğunu ezberlemiştim. Hâlâ da unutmadım. Onun sözleri benim düşüncelerime daha yakın geliyor.»

Kendisi söylemedi ama, ünlü Toprak şiirindeki «Dost dost diye nicesine sarıldım» sözlerinde Veli'nin «Dost dost diye hayaline yeldiğim» (No. 43) deyişinin tesiri açıkça belli olmuyor mu?

DEYİŞLERİ

Yukarıda da söylediğim gibi okuma yazma bilmiyordu. Deyişlerinin bir kısmı not ediliyor, bir kısmı da unutulup gidiyordu. Ne yaşadığı sırada, ne de sonradan bunlar bir araya getirilmedi. Torunları böyle bir defterin varlığından söz etmediler. Elimizdeki deyişler sadece cönk ve mecmualara geçmiş olanlardır. Onların da zamanla ne kadar değişikliğe uğradığını tahmin güç değildir. Bu bakımdan bazı deyişler başarılı ve güzel olduğu halde, bazıları zevksiz ve yanlışlarla doludur. İnsan kendi kendine, «nasıl olur, ikisini de aynı şair nasıl söylemiş olabilir?» diyesi geliyor. Halbuki beğenmediğimiz o deyiş aslında belki beğendiğimizden de güzeldi. El ve dil değiştire değiştire bugünkü hale getirildi. Kitapta yer

alan deyişlerin cümlesi bu türdendir. Her yanlışı mutlaka şaire mal etmek insafsızlık olur.

Şairimiz deyişlerini 7, 8 ve 11 heceli, 4+3, 4+4, 6+5, 4+4+3 duraklı söylemiştir ki, bu usul halk deyişinin geleneklerine uygundur. Dörtlük sayısı beşten aşağı değildir. Yedi ve daha uzun olanları da var. Bazan dörtlük sayısı üç veya dört olanlarına rastlanıyor ki, bunlar aslında en aşağı beş dörtlüktü. Ya beğenilmediği için alınmamış veya unutulduğu için defterlere eksik geçirilmiş olabilir.

Bir de divan şairlerininkine benzer şekilde gazel ve murabba tarzında söylenmiş olanlar var. Bu özenti XVII. yüzyılda başlamış, XIX. yüzyılda yaygınlaşmıştır. Diyebiliriz ki halk şairlerinin hemen hepsinde görülür. Bu yüzyılda saz şairleri hece kadar aruzu da benimsediler. Bütün bunlar, çeşitli duyguların tesiri altında kendilerini kabul ettirme çabasının mahsulleridir. Emrah, Nuri, Dertli, vb. gibi şairlerde örnekleri çoktur. Tahminim odur ki, Veli, Ruhsati, Noksani, vb. gibi şairler de O duygudan ziyade şekle özenti hakimdir. Birçokları aruz ölçüsünü bilmezdi. Her iki gruptakilerin de bu tür denemeleri kuru ve başarısızdır.

Velinin bazı deyişlerinde yarım kafiyenin sınırlarını da aşan bozukluklar var. Söz gelimi «vah» hecesi ile «bak» hecesini birbirine kafiye yapmış. Bu kafiyeler ilk bakışta yanlış gibi görünüyorsa da, aslında doğrudur. Mahalli dilde «k» harfi bazen «g», bazan da «h» gibi telâffuz edilir. İrticali deyiş söyleyen bir şair bizim düşündüklerimizi dikkate almaz. O, kafiyeyi kendi diline göre düzenler. Yani konuşurken «bak» demez, «bah» der; «kalktım» demez, «gahdım» der. Onun için de «vah» la «bah» ı birbirine kafiye yapar. Okurken bu hususa dikkat edilirse yanlışlık zannı kendiliğinden ortadan kalkar.

Başka Âşık Veliler :

Kitaptaki deyişlerin hepsinin İğdecikli Âşık Veli'ye ait olduğunu el bette ki iddia edemeyiz. Buna yüzde yüz kani olsak dahi ihtiyatı elden bırakmamakta fayda vardır. Kaldı ki ben «Veli», «Âşık Veli», «Kul Veli» ve «Derviş Veli» nin aynı kişi olduğundan şüpheliyim. Belki de Derviş Veli birden fazladır, bunlardan birisi de sünnidir. Sıvas yöresinde, Veli' nin deyişlerinin bulunduğu cönk ve mecmuaların hepsi XIX. yüzyılın ikinci yarısında tertip edilmiş olduğundan bu konuda ayrıntılara girmeye imkân bulamıyorum.

Bu çevrede Veli adında daha başka şairler de var :

1 — Divriği Şer'iyye sicillerindeki bir kayıtta hülâsatan deniyor ki :

«Divriğili Âşık Veli oğlu Mustafa 1170 (1757) de Âsitane'de vefat etti. Annesinin adı Fatma'dır.»

XVIII. yüzyılda yaşamış olan bu şaire dair hiçbir kaynakta bilgi yok. Deyişlerinin hepsinin kaybolduğu düşünülemez. Ama hangi deyişin Divriğili Veli'ye ait olduğunu belirtmek mümkün değil.

2 — Şarkışla'nın Kılıççı Köyünde yaşamış olan Agâhî'nin asıl adı Veli'dir. Agâhî mahlasını alıncaya kadar deyişlerinin hepsini Veli adıyla söylemişti. Onun da deyişleri bir defterde toplanmadığı için elbette ki bunlar birbirine karışmıştır. Agâhî'yi yakından tanıyanlar bazan yardımcı olabiliyorlar.

3 — Ünlü aşiret şairi Dadaloğlu'nun da asıl adı Veli'dir. Onun da bu adla bazı deyişler söylediğini biliyoruz.

Veli'nin Olmayan Deyişler:

Nitekim Prof. Dr. İlhan Başgöz «İzahlı Türk Halk Şiiri Antolojisi» adlı eserinde: (sh. 47)

Gezerken Allah'ı gördüm
Dedi gezme hele hele
Yanıldım yanına vardım
Keşki varmıyaydım n'ola

Dörtlüğü ile başlayan deyişi İğdecikli Âşık Veli adına kaydetmiştir. Halbuki bu deyiş Agâhî'ye aittir.

Ali İhsan Tuncalı'nın «Emlek Alevî Şairleri» adlı kitabındaki (sh. 48)

Cevretme sevdiğim var git yoluna
Şu benim derdime çare bilmezsin
Sen nasıl tabipsin yoktur merhemin
Yaram yürektedir sara bilmezsin

dörtlüğü ile başlayan deyiş Erzurumlu Emrah'ındır. Emrah ise İrfanî ve âşık Kerem'e nazire yazmıştır.

Aynı eserin 43. sayfasındaki:

Dost iline giden sail dur eğlen
Muhabbetnamenin sırası geldi
Mevlâ'yı seversen hemen bir eğlen
Şimdilik gönlüme burası geldi

Dörtlüğü ile başlayan deyiş de Agâhî'ye aittir[6].

(6) Bkz. Vehbi Cem Aşkun, *SIVAS HALK ŞAİRLERİ*, Doğuş Gazetesi, Sıvas, Ağustos 1966.
İbrahim Aslanoğlu, *AGAHİ*, Sıvas Folkloru, sayı : 32

Yine aynı eserin 63. sayfasındaki:

Halilerden hali gördüm
Hali derviş den bana
Bir arada iman islâm
Yolu derviş den bana

diye başlayan deyiş, hem çok yanlış, hem de çok eksiktir. Tuncalı mahlasa bakarak İğdecikli Veli'nin olduğunu zannetmiş. İfadenin her haliyle bunun Âşık Veli'ye ait olmadığı anlaşılıyor. Sıvas yöresinde Âşık Feryadî'nin bir adı da Deli Derviş'tir. Deyişi herkes Feryadî adına söyler ve «O deli değil, dolu idi» derler. Bu söz Feryadî'nin gençliğinde cezbeye kapılıp deli dolu bir halde gezmesinden ileri gelmektedir. Biz, Feryadî'nin bir zamanlar «Kul Yusuf» mahlası ile deyişler söylediğini biliyorsak da, Veli mahlaslı bir deyişine rastlamadık. Ama ifade o kadar Feryadî'ye benziyor ki... Bu deyiş aslında XIX. yüzyıl şairlerinden Sadık Baba'ya bir naziredir.

İğdecikli Veli'nin olmadığını söylediğim bu deyişin asıl sahibini kesinlikle saptayamadım. Faydalı olur düşüncesiyle bendeki elyazmalarından aldığım şekli ile aşağıya aktarıyorum:

Halilerden hali gezer hali derviş den bana
Bir arada iman islâm yolu derviş den bana
Bir azim sevdaya düştüm aldı gitti nısfını
Şimden sonra aklı noksan deli derviş den bana

Bir meniden halkeylemiş bilmez misin zatını
Kemiklerin türap olur yılanlar yer etini
Dağı dağ üstüne vursan kim bilir kıymetini
Hakk'ın bir günahkâr olmuş kulu derviş den bana

Çıkmam derviş tarikinden ustam bana darılır
Derviş olan post bağlanır Hak kapısın dolanır
Sağ yanında Seyfe gölü müminler müjdelenir
Açılmış seyran bağının gülü derviş den bana

Geşt eyledim şu cihanı bir muhip yâr kalmamış
Ehl-i insaf namus gayret insanda ar kalmamış
Açtım cennet kapısını bize bir yer kalmamış
Yedi tamu sekiz uçmak dolu derviş den bana

Ehl-i tarikin sohbeti meclislere tat verir
Cahilin efsanesi kâmile gayret verir
Ben Mevlâ'mı bilmez miyim aç kurda kısmet verir
N'eylerim şöyle dünyayı malı derviş den bana

Kemlerden kem hasıl olur kem üstüne kem takar
Bir söz ile seme olur dam üstüne dam yıkar
Gökte huri hu çeker ab ile zemzem akar
Gâhi kırcı gâhi boran yeli derviş den bana

VELİ'm eyder bir yâr sevdim edası yerinde yok
Ferhat'ın çektiği gayret mahbubu Şirinde yok
Dünya kadar malın olsa zerrenin birinde yok
Dellal mısın ne gezersin yolu derviş den bana

Veli'ye Ait Olduğu Şüpheli Deyişler:

Bunları her ne kadar Veli'ye ait deyişler arasına katmış isem de gene de şüphe etmekten kendimi alamıyorum. İlk dörtlüklerini takdim ediyorum:

1 — İsmi Hamdullah'tı gürbüz er idi
Âşıklara sadıklara yâr idi
Ta baştan ayağa münevver idi
İnci mercan gevher lâl ağlamaz mı (No. 21)

2 — Bir yiğit düşende elin diline
Anı kasavete mihman ederler
Ayırırlar yâranından eşinden
Salarlar gurbete zahman ederler (Derviş Veli No: 5)

3 — Derdinden deliyim inan billâhi
Nice mestaneler değer o gözler
Derdi veren dermanını vermez mi
Ab-ı zülal olmuş akar o gözler (No. 57)

4 — Yine çıktım Kurşunlu'nun başına
Gözüme Malya'nın çölü görünür
Hırka dağı geldi alnım [?] döşüne
Çilehane Seyfebeli görünür (No. 67)

Birinci deyişi bendeki bir mecmuada Derviş Süleyman adına kayıtlı buldum. Hatta oradaki bir dörtlük fazladır. Veli ile Süleyman'ın aynı yıllarda ve aynı bölgede yaşadığı, ikisinin de Hamdullah Efendi'ye bağlı olduğu düşünülürse, deyişin Derviş Süleyman'a aidiyeti kabul edilebilir.

İkinci ve üçüncü deyişlerin İrfanî'ye ait olabileceğini sanıyorum. Dil ve anlatım İrfanî'ye o kadar benziyor ki. Dördüncü deyiş bazı kaynaklarda İsmail adına kayıtlıdır.

Şüpheli Olduğu İçin Yayımlamadığım Deyişler:

İlk dörtlükler.

1 — Şunda bir padişah hazır olunca
Hizmetin görmeğe kul incinir mi
Dalga gelip taştan taşa çalınca
Çağlayıp akmağa sel incinir mi

2 — Efendim halimden bilen olmalı
Dünyada serseri gezen ben oldum
Doğrusun söyledim alan olmadı
Gene doğru yoldan azan ben oldum

3 — Âdemoğlu şu dünyaya gelince
Kuru ağaçta bir gül bitmiş gibidir
Kâmil olup onbeşine değince
Her kumaştan yükün tutmuş gibidir

Çok Bozuk veya Eksik Olduğu İçin Kitaba Almadığım Deyişler:

İlk dörtlükler.

1 — Cebrail'e destur verdi şakıdı
Dil eyledi Şah-i Merdan aşkına
Din serverini Mirac'a okudu
Kal eyledi Şah-i Merdan aşkına

2 — Hak Muhammet Ali üçü bir oldu
Yerin binasını kurdular bile
Hızır emreyledi üstüne durdu
Muhammet Ali'nin nazarı ile

3 — Ali evlâdı muhabbet ettikçe
Zamane dedeleri adû oldu bize
Nice âşıklar göçtü ikrar elinden
Emirnâs desem yakışır ben size

4 — Yusuf Zeliha misali yandırdın beni
Zinhar ateşim sönmez haçan görsem ben seni
Yoluna telef olurum âhir veririm bu canı
Ne bende sabra takat kaldı ne sende insaf

5 — Altı şara vardım erler altısı da bir gibi
Yüzbin mahallesi vardır en büyüğü Mısır gibi
..... gibi
..... gibi

6 — Âlimler alâsı olan âlim-i merdana bak
Bin safı bir saf eden âfet-i devrana bak
Milletim Halil İbrahim atam Hazret-i Âdem
Çar mezhebin Ser-efrazı Hazret-i Numan'a bak

7 — Âşıkların cism ile canı Haydar
Maşukların şefaatkânı Haydar
On'ki imamlara sebak veren Şah
Cümle nebilerin zişanı Haydar

8 — Meni menden canı dilden
Kıblegâhımsın Muhammet/mihr ü mahımsın Ali
Gözlerim nur-ı cinanın
Kıblegâhımsın Muhammet/Mihr ü mahınsın Ali

9 — Arzuhal yazayım giden saile
Varsın arzuhalim yâre söylesin
Kail olduk Hak'tan gelen kelâma
Mümkünü bulunmaz çare söylesin

BİBLİYOGRAFYA

Kitaplar :

1 — Ergun, Sadettin Nüzhet; **ONYEDİNCİ ASIRDANBERİ BEKTAŞÎ KIZILBAŞ ALEVÎ ŞAİRLERİ VE NEFESLERİ** - Cilt, 2, Maarif Kitaphanesi Kenan Matbaası, İstanbul 1944, sh. 156 - 172

2 — M. U., **NEFESLER**; Aydınlık Basımevi, İstanbul 1942, (sh. 22 - 23)

3 — Samancıgil, Kemalı **ALEVÎ ŞAİRLERİ ANTOLOJİSİ**, Edebi İncelemeler Serisi : I, Gün Matbaası, İstanbul 1946, (sh. 248 - 250)

4 — Oyat, Fazıl; **20 HALK ŞAİRİ**, Ülkü Matbaası, İstanbul 1948. (sh. 49)

5 — Başgöz, Prof. Dr. İlhan; **İZAHLI TÜRK HALK EDEBİYATI ANTOLOJİSİ**, Cilt : I, Ahmet Halit Yaşaroğlu Kitapçılık ve Kâğıtçılık TLŞ, İstanbul 1956. (sh. 47 - 89)

6 — Gölpınarlı, Abdülbaki; **ALEVÎ BEKTAŞİ NEFESLERİ**, Remzi Kitabevi, Yükselen Matbaası, İstanbul 1963. (sh : 20, 115, 198)

7 — Sevengil, Refik Ahmet; **YÜZYILLAR BOYUNCA HALK ŞAİRLERİ**, Atlas Kitabevi, Tan Gazetesi ve Matbaası, İstanbul 1965. (sh : 287 - 290)

8 — Tuncalı, Ali İhsan; **EMLEK ALEVÎ ŞAİRLERİ**, Türkyolu - Bizim Şehir Matbaası, İzmit 1967. (sh. 23 - 73).

9 — Öztelli, Cahit; **BEKTAŞÎ GÜLLERİ**, Milliyet Yayınları, Türk Klasikleri Dizisi : 10, Murat Matbaası, İstanbul 1973. (sh. 38, 118, 372)

10 — Kocatürk, Vasfi Mahir; **TEKKE ŞİİRİ ANTOLOJİSİ**, Edebiyat Yayınevi, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1968, (sh. 467 - 470)

11 — Uçman Abdullah; **RIZA TEVFİK'İN TEKKE VE EDEBİYAT İLE İLGİLİ MAKALELERİ**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları : 515, Kültür Eserleri Dizisi : 24, Ekim 1982, (sh. 253, 255, 257, 262, 265)

Makaleler :

1 — Aşkun, Vehbi Cem; **ÂŞIK VELİ**, Türk Dili dergisi, Ankara Mayıs 1956.

2 — Aşkun, Vehbi Cem; **SIVAS HALK ŞAİRLERİ**, Doğuş Matbaası, Sıvas, Ağustos 1966.

3 — Aslanoğlu, İbrahim; **ÂŞIK VELİ**, 4 Eylül Dergisi, Sayı : Yeni Seri : 4 Sıvas, Haziran 1966.

4 — Aslanoğlu İbrahim; **ÂŞIK VELİ**, Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, Sayı : 266. İstanbul, Eylül 1971.

5 — Aslanoğlu İbrahim; **ÂŞIK VELİ'NİN YAYIMLANMAMIŞ ŞİİRLERİ**, Sıvas Folkloru dergisi, Sayı : 2, Sıvas 1973.

KİTAPTAKİ DEYİŞLERİN ALINDIĞI KAYNAKLAR

Kitap ve Makaleler :

6, 12, 16, 30, 37, 44, 45, 47, 60, 61, 68, 71 numaralı deyişler Sadettin Nüzhet Ergun'un «Onyedinci Asırdanberi Bektaşi - Kızılbaş Alevi Şairleri ve Nefesleri»nden,

54 numaralı deyiş, Kemal Samancıgil'in «Alevi Şairleri Antolojisi»nden,

33 numaralı deyiş, Vasfi Mahir Kocatürk'ün «Tekke Şiiri Antolojisi»nden,

66, 84 numaralı deyişler, Vehbi Cem Aşkun'un Doğuş Gazetesi'ndeki makalesinden,

42 numaralı deyiş, Prof. Dr. İlhan Başgöz'ün «İzahlı Türk Halk Edebiyatı Antolojisi»nden,

4, 5, 7, 9, 21, 26, 29, 31, 35, 41, 53, 62, 86 numaralı deyişler, Ali İhsan Tuncalı'nın «Emlek Alevi Şairleri»nden,

Elyazması Kaynaklar :

17, 23, 27, 28, 32, 38, 40, 43, 51, 59, 63, 72, 73, 78 numaralı deyişler Cahit Öztelli'nin kitaplığındaki cönk ve mecmuaları tarayıp bu kitap için gönderdiklerinden,

1, 12, 13, 15, 17, 25, 36, 49, 50, 58, 67, 69, 70, 79 numaralı deyişler Divriği'nin Örenik köyünden Veli Erol'un babasına ait XIX. yüzyılın sonlarında ve XX. yüzyılın başlarında düzenlenen cönk ve mecmualardan,

3 numaralı deyiş, Sıvas'ta İsmet Erder'e ait 1907 yılında düzenlenen mecmuadan,

20 numaralı deyiş, Gemerek'te İzzet Özbek'e ait mecmuadan,

65 numaralı deyiş, Divriği'de Kanber Abdallar'a ait mecmuadan,

34, 39, 55 numaralı deyişler, Divriği'nin Anzahar köyünden Garip'in XIX. yüzyılda düzenlediği cönkten,

59, 77, 80, 87 numaralı deyişler, Divriği'nin Ziniski köyünde Zeynel Dede'ye ait cönk ve mecmualardan,

64 numaralı deyiş, Divriği'de Halil Ergün'e ait cönkten,

10, 79, 85 numaralı deyişler, Divriği'nin Ziniski köyünden İsmail'e ait iki cönkten,

Değişik Ölçüdeki Deyişler :

1 numaralı deyiş, «Emlek Alevi Şairleri»nden,

2, 4, 5, 6, 7, 11 numaralı deyişleri Veli Erol'un babasına ait cönk ve mecmualardan,

Derviş Veli :

1 numaralı deyişi, Divriği'nin K. Beyazıt köyündeki Mehmet Sadık'ın XIX. yüzyılda düzenlediği cönkten,

2, 3 numaralı deyişler Divriği'nin Ziniski köyünden İsmail'e defterden,

4 numaralı deyiş, Cahit Öztelli'nin tarayıp gönderdiklerinden,

Kul Veli :

3 numaralı deyiş, «Emlek Alevi Şairleri»nden,

4 numaralı deyişi, Mehmet Sadık'ın düzenlediği cönkten,

diğerlerini de özel kitaplığımdaki 100'ü aşkın cönk ve mecmualardan aldım.

DEYİŞLER

— A —

— 1 —

Mısır ülkesinde sultan olmadan
Kenan illerinde kul olmak ola
Beylerin eğninde atlas olmadan
Abdallar sırtında çul olmak ola

Gel gönül fark eyle astarı bezi
Cana hayat verir kâmilin sözü
Ne duyucu, deyici ol her sözü
Beyhûde cevaptan lâl olmak ola

Nigâh ikrar güftar üçünü birden
Üçünü bir bilen himmet al pîrden
Hutbe okunmazsa İmam Cafer'den
Ârifler katında zül olmak ola

Her ne ister isen iste sen benden
Cümle mahluk hoşnut olurlar senden
Hakikatsiz kavim kardaş olmadan
Kâmil âkil uslu el olmak ola

VELİ'm eyder kısmet isterim Hak'tan
İnayet umarım ol güzel Şah'tan
Beylerden paşadan hem padişahtan
Herbir hali ile kul olmak ola

— 2 —

Hel hel ettim Mağara'dan uçurdum
Telli Kız'ın gitti derler bu yola
Elim ile evlerini göçürdüm
Telli Kız'ın gitti derler bu yola

Çıkmıyor yavrunun hayali sözü
Yarım sürmelenmiş aladır gözü
Kalaycık Geçiti Hocabey düzü
Telli Kız'ın gitti derler bu yola

Başına bağlamış hindi dediler
İndi Başkışla'ya kondu dediler
Âşıklar lebinden emdi dediler
Telli Kız'ın gitti derler bu yola

Başına bağlamış hindi valası
Umarım rakipler Hak'tan bulası
Ağbaba Tekkesi, İlbiz Kalesi
Telli Kız'ın gitti derler bu yola

VELİ'm eyder yetemedim ilkinden
Göremedim püskülünden börkünden
Kondelen'den Köklüyol'dan Sorhun'dan
Telli Kız'ın gitti derler bu yola

— 3 —

Ala gözlerine kurban olduğum
Kaldır kaşlarını bir yol bak bana
Bir kez günahıma nazar eyleme
Cümle mahluk âsiyanı fak bana

Kusurum çok şu insanın dilinde
Abdal olsam Kerbelâ'nın çölünde
Yalın ayak üryan büryan yolunda
Telef olamadım yol uzak bana

İmamlar yoluna saçayım kanım
Arşta melâikler unutmaz ünün
KEMTER tek kemim var behey sultanım
Ne kadar ayıp var o elhak bana

VELİ'm eyder bin yaşasın adular
Bizim ile olsun üçler yediler
Seven seven ile kopar dediler
Sevdiceğim canlar ile hak bana

— 4 —

Onbir aydır ben yârime hasiret(*)
Göre idim Şah-ı Merdan aşkına
Gide idi gönlümüzden kesiret(**)
Sile idim Şah-ı Merdan aşkına

(*) Hasiret: Hasret
(**) Kesiret: Kesret

Kırk gün oldu hiç çıkmıyor düşümden
O yârin sevdası gitmez başımdan
Ceylan Köprüsü'nden Ferhat Taşı'ndan
Geçe idim Şah-ı Merdan aşkına

Gönül de karıştı hublar göçüne
Kalmasın efendim kulun suçuna
Saat dörtte Amasya'nın içine
Gire idim Şah-ı Merdan aşkına

Efendim doldurup verince demi
Orda hazır idi kırkların cemi
Yine senden ola yaramın emi
Çala idim Şah-ı Merdan aşkına

VELİ'm eyder bu sevdanın adı ne
Âşık maşukunun yanar oduna
Cümle muradıma hem maksuduma
Ere idim Şah-ı Merdan aşkına

— 5 —

İşitmezler yalancının ününü
Dudu kumru bülbül zarı da olsa
Bağbansız bahçenin gülü derilmez
Ayvası turuncu narı da olsa

Nazeni de deli gönül nazeni
Yanıyor yüreğim ezel ezeli
Bir hoyrata meyil veren güzeli
İstemem cihanda huri de olsa

Ben neyleyim gülsüz bahçeyi barı
Güle ne sebeple katmışlar harı
Bülbül isen diken kahri çek bari
Çek bir zaman benzin sarı da olsa

Önceden gülmeyen sonra gülemez
Dert çekmeyen dert kahrini bilemez
Şimden sonra gönül mesut olamaz
VELİ'nin yanında yâri de olsa

— 6 —

Akdeniz yalısı Aydın yakası
Kuşlar gider bizim Abdal Musaya
Cemalin görünce yürüdü dağlar
Taşlar gider bizim Abdal Musa'ya

Katardan ayrılan turna mozular
Her andıkça yaralarım sızılar
İrili ufaklı emlik kuzular
Koçlar gider bizim Abdal Musa'ya

Baba Kaygusuz'dan almış cehdini
Bilin mi İbrahim Edhem vaktini
Padişahlar tacı ile tahtını
Başlar gider bizim Abdal Musaya

Seyyid Ali, Abdal Emir Seyyid'e
Üçü bir kardaştır ehlibeyite
Cümlemizi defter etmiş kayıta
Başlar gider bizim Abdal Musa'ya

VELİ'm eyder dört dergâhtan evveli
Seyyid Ali, Abdal Musa, Bektaş Veli
Hüseyin aşkına didemin seli
Çağlar gider bizim Abdal Musa'ya

— E —

— 7 —

Tığ-i gamzelerin değdi canıma
Canım gibi cemalini görünce
Bağrıma kâr etti dostun selâmı
Canım gibi cemalini görünce

Esma-i hüsnünde yazılı eser
Teşne-i dil ile oldu müyesser
Dümen ehli ile gezdim serbeser
Canım gibi cemalini görünce

Bu kevn-i mekânda oynayan sensin
Ben bir bahaneyim söyleyen sensin
«A»yı «Ba»yı «Ça»yı dinleyen sensin
Canım gibi cemalini görünce

VELİ'm eyder Hak'tan ne gelse dile
Ak gül boynun eğmiş kırmızı güle
Seher vakti bakmıyon mu bülbüle
Canım gibi cemalini görünce

— 8 —

Bin deveyi bir akçeye güderdi
Sultan Veysel kara Yemen ilinde
Anı Hak yoluna sadaka verdi
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde

Yastığı taş idi hırkası posttu
Ol idi Mevlâ'nın sevgili dostu
Mümin kullarına eylemez kastı
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde

Kırk düğümden kuşağı var belinde
Düğümünü tesbih etmiş elinde
Muhammet Kalbinde Ali dilinde
Sultan Veysel Kara Yemen İlinde

Deve yününden şal hırka giyerdi
Bakmadan görür çağırmadan duyardı
Bin deveyi bir akçeye güderdi
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde

Güdeceği deve binden çoğ idi
Ziyan etmem deyü sözü sağ idi
Bağın bahçenin sahibi yoğ idi
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde

Bir gün develeri bir bağa doldu
Çubuğunu kırdı yaprağın yoldu
Deveci saklandı sahibi geldi
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde

Bağ sahibi geldi deveci yoktur
Çubuğu kırılmış üzümü çoktur
Ol zaman bildi ki deveci Hak'tır.
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde

Ol zamanda budadılar bağları
Eyalete nişan etti beğleri
Kahve karanfil yetürdü dağları
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde

Meğerse kahvenin yeri ol imiş
Muhammet Ali'nin yâri ol imiş
On sekiz bin âlem nuru ol imiş
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde

Hırka ile tacı gönderdi Bâri
Ondadır Muhammet Ali'nin yeri
VELİ'm der ki iki cihan serveri
Sultan Veysel Kara Yemen ilinde

— 9 —

Bir çift turna geldi dostun ilinden
Öter garip garip bizim illerde
Üğrünür çevrinir göle konmaya
Avcı vardır deyü korkar göllerde

Sakın ey sevdiğim Urum kışıdır
Yağmur yağar cığaların üşüdür
Konup göçmek evliyalar işidir
Konup göç ki söylenesin dillerde

Yârdan mı ayrıldın nedir firkatin
Çık Yıldızdağı'na bir sema tutun
Orda Pir Sultan var ervah-ı zatın
O geçirir seni coşkun sellerde

Gamlanma sevdiğim senindir hane
Sılaya mı gitmek arzettin yine
Ali kılavuzun olsun bu sene
Kimse dönüp dolaşmasın yollarda

Gidersen sılaya var nice böyle
Kemlik gördün ise iyilik söyle
Derdim çoktur halim pîre arzeyle
VELİ gibi olmuş var mı kullarda

— 10 —

Ben hocamdan böyle duydum gaziler
Yezide lânet gâvura bile(*)
Birbirinden ayrılmıştır bazısı
Yezide lânet gâvura bile

Kâfir şehit etti Habib'in dişin
Kerbelâ'da kesti Hüseyn'in başın
Eğer insan isen burasın düşün
Yezide lânet gâvura bile

(*) «Lânet» kelimesi şairin bulunduğu çevrede «ilânet» şeklinde söylenir. Bu husus gözönünde tutulursa ölçüdeki eksikliğin sebebi anlaşılır.

Kâfir İbrahim'i hem nara attı
Yezit Ali evlâdına kast etti
Hak düşmanlarına teberra etti
Yezide lânet gâvura bile

Hasan Hüseyin'i kâfirler sardı
Ali duydu hasmın donunu deldi
Nice yüz bin kere Zülfikar çaldı
Yezide lânet gâvura bile

Kâfir korkusundan müslüman oldu
Zülfikar darbından imana geldi
Anlar al'evlâda hep düşman oldu
Yezide lânet gâvura bile

VELİ'm eyder cemisine lânet
Hak buyurdu kamusuna lânet
Ülkesine tebaasına lânet
Yezide lânet gâvura bile

— 11 —

Esen seher yeli var söyle hemen
Yârim bu hasretlik kala mı böyle
Bu dert bana kıyamete kalacak
Yârim bu hasretlik kala mı böyle

Âşık yorulmuştur maşuk bulunmaz
İrakip yolları kesmiş varılmaz
Güzelsin sevdiğim sensiz olunmaz
Yârim bu hasretlik kala mı böyle

Ben senin âşığın sen benim Leyli'm
Senden gayrılara düşe mi meylim
Yüz bin cevreylesen vazgelmez gönlüm
Yârim bu hasretlik kala mı böyle

VELİ'm eyder bu dert beni almaz mı
Bu dert bana kıyamete kalmaz mı
Bu cevri çekmeyen âşık olmaz mı
Yârim bu hasretlik kala mı böyle

— 12 —

Elhamdü lillâh bulduk biz de Huda'yı
Rabbülâlemin'i olduk gedayı
Errahmanirrahim verdik nidayı
Maliki yevmiddin olduk âleme

İyyâke na'büdü gözümün nuru
Ve iyyâke nestain virdim ikrarı
İhdinas sıratel müstakim yârı
Sıratellezine çaldık kaleme

En'amte aleyhim dedim ya Ali
Gayril mağdub Aleyhim dedim beli
Veleddâlin dedik kaldırdık eli
Gözlerim dost yolun durduk selâma

Fatiha Suresi indi şanına
Ezelden kurbandır canım canına
Kimseler ermedi sırr-ı kânına
İsmini dercettim «elif» «ye» «lâm»a

Fatiha Suresin vechin okudum
İsmin zikretmeyen kula kakıdım
Şükrolsun metaım kumaş dokudum
İhsan eyle kapındaki gulama

Şükür olsun bir menbadan yarattın
Bir ervahtan ervahıma nur kattın
Meleklere hamurumu yuğurttun
Âşıklık defterin sundun elime

VELİ'm eyder Hak'tan aldım dersimi
Muhabbet kekici yaptı örsümü
Okuduğum ayet bilmem farsi mi(*)
Hakk'ın bir kelâmı geldi dilime

— 13 —

Akşamdan sabaha sabrım yok iken
Gene kaldık gelen ayın başına
Hiç kimse kimsenin halinden bilmez
Herkes düşmüş telâşına işine

Yâri olmayanın yarası m'olur
Ârifler katında sırası m'olur
Çarhtan çarha vursan çaresi m'olur
Gönül düşmüş bir güzelin peşine

(*) Farsi : Farisi

Ayak ayak dosta doğru varayım
Bir veçhile muradıma ereyim
Ala gözlü ben yârimi göreyim
Ay gibi doğunca yatam döşüne

Cemal-i vech-ullah ay ile gündür
İrakipler der ki sevdiğin kimdir
Saat bu saattir bugünkü gündür
Dost bir gün oturur nizam başına

Sağ olanlar sevdiğini arzular
Dertli sinem derunundan sızılar
Ahvalimiz size malum gaziler
Merhamet ediniz didem yaşına

Kaşlar mizan olmuş gözleri tartar
Yâri olmayana dünya olur dar
Hak bilir ki şu dünyada yârim var
Böyle yazın mezarımın taşına

Aka aka çeşmim yaşı sel oldu
Sene bin ikiyüz tam elli'oldu
VELİ'm eyder benim yaram belli'oldu
Gayrı cerrah el katmasın boşuna

— 14 —

Gönül arz'edelim Balım Oğlu'nu
Gece gündüz intizarım ol yâre
Şeker şerbet leb-i balım gücenmiş
Demiş ki zülfünden çekeyim dare

Gece gündüz şahım kılarım âhı
Amasya tahtında güzeller şahı
İmanı olana bu sözüm sahi (h)
Hasretinden sinem oldu çalpare

Şükür olsun erdik gençlerden gence
Ötüşür bülbüller gülleri gonca
Dostun bastığı toprağa gelince
Gözüme göründü Belh ü Buhara

On iki imamlar çektiler çile
Nice veliler de gitti bu yola
Yusuf gibi Mısr'a hem sultan ola
Akıbeti hizmet kılam bu kâre

Mürvetim var ne haddim var dil olmak
Benim gibi geda sana kul olmak
Senin ihsanındır bize gel olmak
Himmet eyle hasiretler yüz süre

Amasya tahtında Çin ü Maçin'de
Bihamdillah derler duyduk kaçında
Sene bin ikiyüz kırk dört içinde
Yüz sürdüm Hayder'e Gani Hünkâr'e

VELİ'm eyder dostu ziyaret eyle
Hasiret olanlar kavuşa böyle
Hacı Bektaş Veli sen imdat eyle
Sen el katmayınca sağalmaz yara

— H —

— 15 —

Meşayih-i kübra böyle buyurdu
Allah ekber lâ ilâhe ilallah
Muhammet Mirac'a bununla gitti
Allah ekber lâ ilâhe illallah

Muhammet semanın yedi katında
Âl'ümmeti imamların zatında
İsm-i Âzam budur Hakk'ın katında
Allah ekber lâ ilâhe illallah

Hasan Hüseyn'i kundakta yatırdı
Melâikler aldı arşa götürdü
Cebrail Habib'e vahiy getirdi
Allah ekber lâ ilâhe illallah

Fetehna suresin tefsir edende
Yer gök titirerdi arşa gidende
Bir elmayı yedi pare edende
Allah ekber lâ ilâhe illallah

Hani yeden kendi kendin devesi
Selâm getirirdi Ali'nin sesi
On'ki imamların hutbe duası
Allah ekber lâ ilâhe illallah

Hutbe-i duvazda imam dizildi
Hak emretti dört karışta süzüldü
Yer gök kurulmadan evvel yazıldı
Allah ekber lâ ilâhe ilallah

VELİ'm eyder lâ ilâhe illallah
Men yâri sevmişim hasbetenillâh
İkrarım pîrimden Amentü billâh
Allah ekber lâ ilâhe illallah

— I —

— 16 —

Ali hemen İsm-i Âzam okudu
Yer titredi yıldırımlar şakıdı
Muhammet der bizden yana Hak oldu
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Ali celallandı gayetle coştu
Yer ile gök birbirine karıştı
Ord'olan askerin cümlesi şaştı
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Kâfirler şaştı da perişan oldu
Müminler sevindi dil ruşen oldu
Dünya kurulalı bir nişan oldu
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Kelleler kesildi kanlar saçıldı
Erler kanda yüzdü kandan geçildi
Çok vakit sonra ortalık açıldı
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Kâfirler avreti ileri sürdü
Ali'yi görünce boynun çevirdi
Muhammet der ki ya Ali elverdi
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Muhamet Ali'ye secdeye geldi
Gaziler yüzünü Düldül'e sürdü
Ol zaman Muhammet Mirac'a gitti
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Ali islâm dinin aşikâr etti
Medain tahtını Selman'a verdi
Yüz yiğirmi bin kelâmı şerh etti
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

Andan imamlar devri geldiler
Kasteden kâfirden eşed oldular
Eba Müslim çok intikam aldılar
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

VELİ'm eyder nice alâmet oldu
Devir âhir zaman Mehdi'ye kaldı
Dosta rahmet düşmana lânet oldu
Yer titredi yıldırımlar şakıdı

— 17 —

Saki olup kırklardaki Selman'ın
Mest olup meyinden içen az kaldı
Dalgası gelip de coşan deryanın
Geçidini bilip geçen az kaldı

Derya kenarında sürdüm yolunu
Seyreyledim nasîrinin halini
İdiris mürşide verdi elini
Sındı vurup hulle biçen az kaldı

İsm-i Âzam ile Zülfikar oynar
Ol zaman görünür ay ile günler
Şarda soygun verdi çok bezirgânlar
Zi-kıymet dükkânın açan az kaldı

Mansur'un darına hem doğru gelip
On'ki imamların vacibin bilip
Farzını işleyip sünnetin kılıp
Emrin tutup nehyden kaçan az kaldı

VELİ'm eyder ikrarını bilenler
Kerbelâ çölünden geri kalanlar
Yetmiş üç kimsedir cana kıyanlar
Şimdi serden baştan geçen az kaldı

— 18 —

Arapça Farsîce sual sorarsın
Bildinde mi söylen bilmedinde mi
Bilmediğim pazarlığı edersin
Aldında mı söylen almadında mı

Pazarlık şarına ulu şar derler
Ölümden ileri ölüm var derler
Bir yönünden ölmesini yeğ derler
Öldünde mi söylen ölmedinde mi

Er olamaz pîr önünde ölmeyen
Hatm edemez yed'âyeti bilmeyen
Evvel sultan m'olur talip olmayan
Oldunda mı söylen olmadında mı

Gene ârif bilir tâlip olanı
Âşıklar söylemez bunda yalanı
Nerde gördün cenazesin kılanı
Kıldında mı söylen kılmadında mı

VELİ'm eyder cenazesin kılmayan
Derya nedir deniz nedir bilmeyen
Bahri gibi ummanlara dalmayan
Daldında mı söylen dalmadında mı

— 19 —

Âyet nedir hadis nedir bilmeyen
Verdiceği ezan mıdır sela mı
Bir kâmil mürşitten dersin almayan
Okusa da hatm edemez kelâmı

Bir kâmil mürşitten dersin almazsa
Okuduğu harfe amel olmazsa
Post sahibi postun aslın bilmezse
Tarih çalsa talip mısmıl ola mı

Tarık nedir tercüman ne bil de var
Tarık dev olur da sonra seni yer
Himmet almadan ben Muhammed'im der
Bilmez Miraç'ta verilen selâmı

Miraç'ta selamı verdi ol Habip
İrehber buyurdu farzdır musahip
Yaramı saramaz bilmeyen tabip
Bu derdin sahibi ağlar güle mi

Hak Muhammet Ali kurdu bu yolu
Farz Sünnet buyurdum oldu bir deli
Yine kendi özün yokla ey VELİ
Sen ki iyi eden bunca cihanı

— 20 —

Cihan derya iken âlem su iken
Arşta yeşil kandil nar olmadı mı
Zöhre yıldızından kırk bin yıl evvel
Kudretinden bir top nur olmadı mı

Ol nur idi üç mürşidin atası
Hakk'a âşık Muhammed'in pûtesi
Hak Muhammet Ali bundan ötesi
Orada üç isim bir olmadı mı

Üç isim bir olup topun atalı
İşaret eyleyip kendi tutalı
Dedi bana kaç saattir yatalı
Orada üç isim bir olmadı mı

Kırk bin yıl olduğun o demde bildi
Mubarek eline bir elma sundu
Okudu tekbirin hem yedi dildi
Ol zaman ârifler bir olmadı mı

Ârif sındı saldı cihanı biçti
Cebrail çok vakit deryada uçtu
Hak bir avuç toprak deryaya saçtı
Derya kuruyup da yer olmadı mı

Kün dedi cihanın binasın kurdu
Nice bin yıl evvel bu yolu sürdü
Muhammet Veyis'in gözünü gördü
Dost dostu görüp de sîr olmadı mı

O dem şeriatı beyan eyledi
Tarikatta kondu göçtü yayladı
Marifette bin bir kelâm söyledi
Dosta âşık olup yâr olmadı mı

Şeriat dediğin şart-ı kavidir
Tarikat da oğlan uşak evidir
Marifet de gerçeklerin soyudur
Hakikatta bin bir sır olmadı mı

Hakikatta bin bir sırra erenler
Hak Muhammet Ali deyip girenler
Anların da makamını soranlar
Üçler makamında ser olmadı mı

Geldi üçler beşler kırklar yediler
Bu yolu erkânı onlar kodular
Dünkü gelen âşık bu mu dediler
O zaman ervahlar bir olmadı mı

VELİ'm der ezelden ervahlar birdir
Huda'nın kudreti kandilde nurdur
On'ki imamlara biatım vardır
Hüseyn Kerbela'da pîr olmadı mı

— 21 —

İsmi Hamdulah'tı gürbüz er idi
Âşıklara sadıklara yâr idi
Tâ baştan ayağa münevver idi
İnci mercan gevher lâ'l ağlamaz mı

Açardı dükkânı gevher satardı
Dertli olanlara derman katardı
Dudu kumru kafeslerde öterdi
Kumrudan ayrılan dal ağlamaz mı

Vara idim türbesinin başına
Yüz süreydim toprağına taşına
Yaktın şu sinemi aşk ataşına
İsmini zikr eden dil ağlamaz mı

Sene bin iki yüz altmış üç oldu
Varam dedim varamadım suç oldu
Don değişti şu dünyadan göç oldu
Kervanı kesilen bel ağlamaz mı

Âşık VELİ'm eyder derdim yüz oldu
Gecinden isterdik gayet tez oldu
Yaz bahar ayları döndü güz oldu
Bağa gazel düşse gül ağlamaz mı

— 22 —

Yine bir çift kelâm geldi dilime
Eğer ârif isen dinle sözümü
Can kuşunu konduragör koluna
Fehm edegör çevresini bazını

Can tohumun öz tarlana ekegör
Muhabbet bendini kaim yapagör
Mestane suyundan keşik kapagör
İçip içip kandırasın hazını

Sabır harmanında savur tırpanı
Yabası küreği dertler dermanı
Mürşit der ki şevkle savur harmanı
Eyce savur dışa verme tozunu

Sır ölçeği ile malın ölçegör
Eleyip esirip taşın seçegör
Bir gerçeğin dükkânını açagör
Hal değirmeninde üğüt ununu

Unun elemeye yed'elek gerek
Ona su getirmez hem delik külek
İradet kabında yuğuran melek
Muhabbet tuzundan kattır tuzunu

O lokmayı suyu rızaya tapşur
Yumak ile ilet mürşide tebşir
Gönül fırınında lokmanı pişir
Aşk ateşinden mi aldın közünü

İlet pîr önüne yiyebilirse
Lokmanın narhını koyabilirse
Bin bir nişanını diyebilirse
O mürşide teslim eyle özünü

Orda o lokmayı her can yutamaz
Kırk batmandır elin'alıp tutamaz
Kervan gitmiş arkasından yetemez
Varıp bir gerçekten sormaz izini

Bir lokmayı bin kan etmişleri gör
Yedirirse günah yedirmezse zor
İnanmazsan bunu Şeyh Safi'ye sor
Duyarsın VELİ'nin bir gün sözünü

— 23 —

Huriler gılmanlar dergâha gider
Giderim onların yoluna karşı
Seherde tutiler kumrular öter
Bülbül âşık olmuş gülüne karşı

Seherde dostumun iline baksam
Ben bir derya olsam gölüne aksam
Ya bir seyyah olsam seyrana çıksam
Bakarım dostumun iline karşı

Dost bezirgân olsa ben de bir esir
Köle deyü alsa bulmasa kusur
Gerdanın dar olmuş ben olsam Mansur
Asılsak zülfünün teline karşı

Çok âşık astırır zülfünün teli
Beni abdal eder hüsnünün gülü
Ya şah yeli olsam ya seher yeli
Esebilsem dostun yeline karşı

VELİ'm eyder gözle yârin gelir mi
Kasavetli gönlün gamın alır mı
Kuru kovanda haysiyet olur mu
Arı âşık olmuş balına karşı

— İ —

— 24 —

Çıkar dostun yollarını gözlerim
Gözlerim ki gülyüzlü yâr gelmedi
Ciğerciğim aşk oduna közlerim
Gözlerim ki gülyüzlü yâr gelmedi

Kimseye beyan etmedim halimi
Ölmeyince dosttan kesmem dilimi
Arı gibi yapamadım balımı
Sızlarım ki gülyüzlü yâr gelmedi

Ben o yari doya doya görmedim
Kimseden derdime derman bulmadım
Abdal oldum bir yerlerde durmadım
Gözlerim ki gülyüzlü yâr gelmedi

Sinem yandı irakıbin taşından
Leylâ'sın yitirmiş gezer peşinden
Mecnun gibi pınarların başından
Gözlerim ki gülyüzlü yâr gelmedi

Yüzlerinde şems ü kamer okunur
Bad-ı saba rayihasın getirir
VELİ'nin nazların kimler götürür
Gözlerim ki gülyüzlü yâr gelmedi

— 25 —

Derdine düşüp de abdal olduğum
Bir kaşları kara meralım geldi
Hasretiyle sararıp da solduğum
Hublar yakışığı ceranım geldi

Kaşlarında kul eylemiş kendini
Eme idim leblerinin kandini
Bin cevrile yıktın gönül bendini
Hemi yıkıp hemi örenim geldi

Dostu gören âşık olmaz mı hasta
Gözler mevalide kirpikler meste
Kaşların hub eğmiş yaradan usta
Bir melek simalı cananım geldi

Gaziler serimi sevdaya saldı
Beni abdal edip arkamca güldü
Şu garip başımdan aklımı aldı
Hemi alıp hemi verenim geldi

Hurinin gılmanın melektir zatı
Yoktur bu cihanda onun kıymeti
Bir hüsn-i melek âli züriyeti
Mısır'dan Yusuf-i Kenan'ım geldi

VELİ'm eyder geldin gevher kânıma
Tığ-ı gamzen ile vurdun sineme
Dembedem mah dilber girme kanıma
Gene kend-eliyle saranım geldi

— 26 —

Söyleyim de dinlen mevali canlar
Evvel Allah bu cihana kim geldi
Muhammet Ali kandilde nur iken
Bu cihana sada geldi ün geldi

Cihan derya idi dünya dar idi
Cebrail Mikâil anda var idi
Bir avuç toprakla dünya kuruldu
Azrail İsrafil anda sur idi

Kün deyince karar kıldı âdeme
Yedi gün emeğim geçti o deme
Kadir Allah can verince âdeme
Akıl fikir ile kül-i kân geldi

Sen talip ol çok iş vardır talipte
Ne ararsan gerçeklerde ârifte
Âdem nice böyle yattı kalıpta
Ol Hazret-i Âdem dahi dün geldi

Sen talip olup da yakından gözle
Gezme yazı yaban gerçeği özle
Yüz yiğirmi dört bin nebiden özce
Muhammed'e vahy-i Cebrail geldi

Bu işlerin ezelini soranda
Yer gök bina kurdu İsm-i Âzam'da
Bu cihanı var eyleyip düzende
Ali Muhammet'ten gayrı kim geldi

Doksan bin er Horasan'ın bendidir
Vallah billah âşıkların andıdır
Pîrim Hünkâr Hacı Bektaş kendidir
Cümlemize Hacı Bektaş pîr geldi

Miraç'ta danıştık doksan bin kelâm
Cebrail Ali'ye getirdi selam
Dört kitaba indi levh ile kalem
Âşıklar da bu cihana sır geldi

VELİ'm bu sözlere inandık vallah
Hak ben-i âdemde arayıp bulmak
On sekiz bin âlem yaratan Allah
Cevlan edip bu cihana bir geldi

— 27 —

Bir bacı kudretten kuşak kuşansa
Erin hak bilmezse zaydır emeği
Turap olup ayaklara döşense
Erin hak bilmezse zaydır emeği

Hacc'ı tavaf edip serhacı olsa
El etek yandırmış bir bacı olsa
Doksan bin er ona duacı olsa
Erin hak bilmezse zaydır emeği

Günde Hacc'a bin bir niyaz götürse
Erenlerin lokmasını yetürse
Fatm-Ana elinden tutsa getirse
Erin hak bilmezse zaydır emeği

Sayha vursa şu âlemi arasa
Erenlerin hizmetine yarasa
Fatma Ana'mızın saçın tarasa
Erin hak bilmezse zaydır emeği

Öksüzler götürüp sevap eylese
Musa gibi binbir kelâm söylese
Erin hak bilmezse zaydır emeği

VELİ'm eyder bu sözümüz hak ise
İnse çıksa bâtın ilmin okusa
Fatm' Ana'nın saçbağını takınsa
Erin hak bilmezse zaydır emeği

— 28 —

Kirpikler mevali kaşlar yay gibi
Ben bugün pîrimi gördüm vallahi
Onbeşinde bedirlenmiş ay gibi
Görünce salâvat verdim vallahi

Lâ feta illâ Ali özünde
Lâ seyfe illâ Zülfikar gözünde
Âyetin benleri çoktur yüzünde
Âyet ezberimdir virdim vallahi

Âyet benleri de yüzünde çoktur
Hüseyin üstünde okunacaktır
Efendime lâyık hediyem yoktur
Bir canım isterse verdim vallahi

Kur'an'a yakışır bu şirin sözler
Mâhitap hüsnünde baharlar yazlar
Bahçede açılan güller nergizler
Hakk'ın emri ile derdim vallahi

VELİ'm eyder dosta kurban varımız
Bülbül öter gül içinde harımız
Güzel sevmek bizim kisb ü kârımız
Şükür maksuduma erdim vallahi

— 29 —

Ağlatırsan beni yoluna ağlat
Beni nâgâh yere ağlatma Ali
Didemin yaşını deryaya çağlat
Kuru çaylarına çağlatma Ali

Giriftar eyledin beni bu derde
Bu aylarda bu sahrada bu yerde
Bin derman verseler vermem bu derde
Yarem açıp canım sağlatma Ali

Cevrin bana mıdır yoksa yâre mi
Hançer vurup sızılatma yaremi
Hasan Hüseyin için sar bu yaremi
Yaremi rakibe bağlatma Ali

Bağlarsa yaremi efendim bağlar
Eşiğine düşmüş bir geda ağlar
Ahımdan tutuştu dereler dağlar
Yolun yüce bele uğratma Ali

Bir derde düşürdün derman et yeter
İman bülbülleri çığrışıp öter
Bunca ağlattığın VELİ'yi yeter
Ya öldür ya güldür cevretme Ali

— 30 —

Ne dedim de göze değdim erenler
Kusurum çoktur mürüvvet ya Ali
Kusura kalmayan Gani sultandır
Kusurum çoktur mürüvvet ya Ali

Yükün ekme ile bezirgân kalmaz
Dostum bahçesine yad eller girmez
Mümin olanların gülleri solmaz
Kusurum çoktur mürüvvet ya Ali

Yükün ektin deyü heman döğerler
Dür olanı okşayuben severler
Ağır yükü götüreni överler
Kusurum çoktur mürüvvet ya Ali

Şurda bir bahçeyi eşer işlerler
Meyva vermiyeni keser aşlarlar
Bir mürvetle yüz bin suç bağışlarlar
Kusurum çoktur mürüvvet ya Ali

VELİ'm eyder eğer esebilirse
Gâhi yağıp gâhi kesebilirse
Mürvet Ali'nindir basabilirse
Kusurum çoktur mürüvvet ya Ali

— 31 —

İlm-i hakikatten sual sorarsan
Onu da her cana diyebilin mi
Varlığın var ise desti bus eyle
Birini erteye koyabilin mi

Kime lâyık görmüşlerdir duayı
Ârif olan boylar umman ovayı
Bir sofrada yedi katar deveyi
Sen bir oturuşta yiyebilin mi

Deve yerken ârif seni görürse
Arayıp da çiğ yerlerin bulursa
Katarın birisi eksik gelirse
Altı katar ile doyabilin mi

Mümin eli neylen sen sana bakın
Sen seni yukarı tutmaktan sakın
Doksan bin koyunu çaldırma sakın
Onu darıltmadan sağabilin mi

Doksan bin koyunu sağdığın şarda
Onu bir küleğe koyduğun nurda
Yüz yirmi dört meyyit yatar bir handa
Kırkına bir tas su koyabilin mi

Çok deryalar geçtim yâre varırken
Susuz öldüm dört ırmağı görürken
İsrafil ta arşta selâ verirken
Yedi kat yer altında duyabilin mi

VELİ'm eyder harfe ereyim dersen
Hakk'ın cemalini göreyim dersen
Sorgusuz cennete gireyim dersen
Candan sevdiğine kıyabilin mi

— 32 —

Bir garip başınan kaldım arada
Ya cihana hayran eder yâr seni
Küll-i varlığımı ben verdim yâre
Ya bir ulu kervan eder yâr seni

Her gördüğüm elâ göze bus demem
Olur olmaz kallaş yâre dost demem
Şu cihanda yalancı yâr istemem
Gerçek ise kurban eder yâr seni

Yalancı ne bilsin onun tadını
Hak ehl'olan çeker onun havfını
Hasbeten lillâhi ansam adını
Yar Mısır'a sultan eder yâr seni

Derviş olsam giysem şalı abayı
Abdal olsam gezsem ili obayı
Eğnime giysem de türlü hibayı
Ya soyar da üryan eder yar seni

VELİ'm eyder gülşanım var gülzarım
Bülbül güle hasret gülyüzlü yârım
Bir canla baş ise meydana korum
Ya meydanda berdar eder yâr seni

— K —

— 33 —

Şu yalan dünyada bir üstat buldum
Beni bırakmadın işime felek
Şakirt olan şaşkın olur dembedem
Ne okursun bilmem gûşuma felek

Gönül turnam gökyüzünde dönerken
Felek ağu katmış göle inerken
Dizbediz oturup derdim yanarken
Kahrettin dostuma eşime felek

Sorayım feleğe Kemter'im n'etti
Yoksa delirdi mi huyu mu tuttu
Balım Sultan tekkesine mi gitti
Baykuşlar kondurdum taşıma felek

Kemter türlü kemhaları dokurdu
Doksan bin âyetin ilmin okurdu
Balım Sultan bahçesinde şakırdı
Yoksa ok mu değdi kuşuma felek

Kemter beni koydu yuvada yurtta
İsmini söyledim dilimde virtte
Ol sene bin iki yüz otuzdörtte
Yükletti göçünü döşüme felek

Kemter türlü âlemlere ermişti
Yedi farzı üç sünneti kılmıştı
Ölmeden elli yıl evvel ölmüştü
Çok cevir eyleme düşüme felek

VELİ'm eyder Kemter gitti kimim var
Kemter'i aldırdım yeni gamim var
Usta idi yapılacak damım var
Hiç bu iş gelmedi başıma felek

— 34 —

Derde tabi oldum derman aradım
Vardım ki tabibin derdi benden çok
Her derdin dermanı sendedir bildim
Ne hikmet ki senin derdin binden çok

Dertli olan düşünmesin boşuna
Her iş gelir kul olanın başına
Tefekkür eyledim Hakk'ın işine
Cümle derdi bize reva görmüş Hak

Ne imiş tecellim nedendir suçum
Derdiniz var ise tabibe açın
Ehlibeyte gam yoldaş olduğuyçün
Âşık isen dertli sinen od'a yak

Hak böyle buyurmuş bina kurunca
Ağlamayı gülmeye eş verince
Tabipler tabibi dertli olunca
Besbelli ki şu dünyada dertsiz yok

VELİ'm eyder işin ah ü zar ise
Hak sana yardımcı işin zor ise
Eğer bunda bir müşkülün var ise
Kerbelâ da İmam Hüseyin'e bak

— M —

— 35 —

Muhammet Mustafa Mirac deminde
Dedi esselâmü aleyk-es-selâm
Ali-yyül Murtaza kırklar ceminde
Dedi esselâmü aleyk-es-selâm

Dünyada yok idi ne ün ne sada
Bir yeşil kubbeyi halketti Huda
Kubbenin içinden geldi bir nida
Dedi esselâmü aleyk-is-selâm

O kubbenin köşeleri on iki
Fatıma'dan ziya bulmuştur hepi
İçinden açıldı nurdan bir kapı
Dedi esselâmü aleyk-es-selâm

Akıl ermez ol Ali'nin işine
Okuttu Kur'an'ı mermer taşına
Bilâl de çıkınca selâ taşına
Dedi esselâmü aleyk-es-selâm

VELİ'm eyder şems ü kamer dolundu
Aynanın üstüne düştü bölündü
Tevellâ tecellâ niyaz kılındı
Dedi esselâmü aleyk-es-selâm

— 36 —

Geşt eyledim şu cihanı gezmeğe
Ben üstazdan gayrı ulu bilemem
Marifet ilminden alıp satmağa
«Elif» okumadan «dal»ı bilemem

Bir el gerek pîrden etek tutmağa
Halfe gerek hırka taç urunmağa
Mürşit gerek müşküller halletmeğe
Rehbersiz gidilen yolu bilemem

Bir kişi rehbere mürşide yetse
Nâkes Hak cemine göz gönül katsa
Kişi sevdiğinin lebinden tatsa
Aşka ondan özge dolu bilemem

Ol doludan içen mest olur müdam
Daima ezberim virdimde Huda'm
Canıma cellatlık etse bir adam
Ol züldan sayılır hâli bilemem

Bunu böyle tutmak gerek ey VELİ
Cihana dolu geldi ol Kızıl Deli
Hocam Şah-ı Merdan sebakım Ali
Ben Bektaş'tan gayrı ulu bilemem

— 37 —

Yaradan Allah'tan izin olursa
Gönüllerden gamı atmak muradım
Tedbir takdire mutabık gelirse
İmam Hüseyin'e gitmek muradım

Birer birer okuyalım beyiti
Yoklayalım defter ile kayıtı
Huri ile yetmişiki şehidi
Birlikte ziyaret etmek muradım

Ne acaip gonca hara dağlanmak
Elif taç urunup kemer bağlanmak
Bir niyetim Şah Necef'te eğlenmek
Şahın katarına ermek muradım

Niyazım var Muhammet Mustafa'ya
Ol bizi yetüre zevk ü safaya
Gönül arzulamış gider Kûfe'ye
Hakk'ın kudretine yetmek muradım

VELİ'm eyder arzum kaldı veçhinde
Zülfikar olnuyor Çin ü Maçin'de
Şah-ı Merdan bir kubbenin içinde
Uzanıp damenin tutmak muradım

— 38 —

Elâ gözlerine kurban olduğum
Arzuladım seni pîr deyü geldim
Gece gündüz hayaline yeldiğim
Yarama bir merhem sar deyü geldim

Pek perişan oldum seni seveli
İkrar verdim ta elestten evveli
Kaşları mahitap gözler mevali
Şöyle bir efendim var deyü geldim

Senden ayrılalı dahi gülmedim
Ben gönlümü her deryaya salmadım
Şunda her güzelden vefa bulmadım
Yine imdat sende car deyü geldim

Eğme kaşlarını kasavetim var
Güruh-ı Naci'den asil zatım var
Yusuf Kenan gibi muhabbetim var
Bir melek simalı yâr deyü geldim

VELİ'm eyder pîrden tuttum elimi
İkrar verdim pek bağladım belimi
Ya öldür ya azad eyle kulunu
Ya benim muradım ver deyü geldim

— 39 —

Arzuhal sunayım gülyüzlü yâre
Hocam arz eylesin halimi benim
Derdine düşeli oldum divane
Ölürsem yâr yusun ölümü benim

Dağların çektiği karın elinden
Bülbülün çektiği harın elinden
Başım alıp gidem yârın elinden
Âhir terk ettirir ilimi benim

VELİ'm eyder dost günleri sayılır
Kaçan yare gitsem engel duyulur
Yarelerim maden gibi oyulur
Gene bu yâr bilsin halimi benim

— 40 —

Elestü deminden böyle verilmiş
İrakip elinden cefamız bizim
Hazret-i Mevlâ'dan gelen çileyi
Her ne kadar çeksek safamız bizim

İhlâs olan âşık çekmez mi çile
İtibar piçedir kalmamış kula
Nâdanın yanında indik bir pula
Anca sarraf bilir bahamız bizim

Âşıklar yahşiyi yamanı seçer
Ustalar boyuma kemhalar biçer
Birimiz doldurur birimiz içer
Mest-i müdam olmuş dehamız bizim

Sâfi kübra vechullahta Hak dedi
Hakk'ı bilen kendi özün yok dedi
Ayna al da cemaline bak dedi
Yoktur ihlâs kulda hatamız bizim

VELİ'm eyder nizam tutan âdemdir
Cebrail Mikâil sırr-ı Huda'dır
Muhammet kırklara yettiği demdir
Engûr ezen eldir şahımız bizim

— N —

— 41 —

Nasip olur Amasya'ya varırsan
Giden sail selâm getir pîrimden
Hublar şahı Hamdullah'ı görürsen
Giden sail selâm getir pîrimden

Hayali gönlümde çekerim âhı
Acep görür müyüm gülyüzlü şahı
Bunca âşıkların sırr-ı penahı
Giden sail selâm getir pîrimden

Mecnun gibi bir sevda var başımdan
Cihan sele gitti çeşmim yaşından
Kim ayrılmış ben ayrılam eşimden
Giden sail selâm getir pîrimden

Sene bin ikiyüz kırk dörtte beyan
Kırkların ceminde görmüşüm ayan
Mürsel göbeğinde taze bir civan
Giden sail selâm getir pîrimden

VELİ'm eyder dost köyüne varınız
Balım Sultan olsun size kılavuz
Benim pîrim Amasya'da yalınız
Giden sail selâm getir pîrimden

— 42 —

Dost dost diye hayatine yeldiğim
Dost ise ayırmış özünü benden
Çatık kaşı benlerini saydığım
Çevirmiş nicedir yüzünü benden

Hani dost uğruna can baş verenler
Hasbeten söylesin gözle görenler
Şimdi bizden yüz çevirdi yarenler
Evvel sekitmezdi gözünü benden

Gözüm yaşı döner m'ola sellere
Bu ayrılık har düşürür güllere
Evvel aşna(*) idim her bir hallere
Şimdi sakınıyor sözünü benden

(*) Aşna: Aşina

Sadık gerek dost yoluna soyuna
Gönül kail Hak'tan gelen oyuna
Besbelli ki oynuyamam yayına
Anınçün kaldırmış nazını benden

Her sabah naz ile gelip geçerken
Doldurup da al badeler içerken
VELİ'm eyder ak göğsünü açarken
Şimdi nikaplamış yüzünü benden

— 43 —

Bin canın içinde görsem tanırım
Seçer de vaz gelmem billah yâr senden
Adulardan ben hayfımı alırım
Alır da vaz gelmem billah yâr senden

Yâr beni düşürdü tora al ile
Gönlümü eğliyor şirin dil ile
Demir çarık ile hırka şal ile
Gelir de vaz gelmem billah yâr senden

Yâr elinden zehirlenir ölürüm
Serim sağ oldukça vaz mı gelirim
Ya sen benim ya ben senin olurum
Göçer de vaz gelmem billah yâr senden

Divane eyledin şu ben fakiri
Yâr yoluna öleceğim âhiri
Sanem gibi yedi yıllık zehiri
İçer de vaz gelmem billah yâr senden

VELİ'm eyder ben bu ârı terk ettim
Âr namus gömleğin eğnimden attım
Bir canım var yâr yoluna terk ettim
Ölür de vaz gelmem billah yâr senden

— 44 —

Sâdetlü hünkârın nazar kıldığı
İlleri var Hacı Bektaş Veli'nin
Horasan'dan sökün edip geldiği
Yolları var Hacı Bektaş Veli'nin

Kulları var atlas giyer al giyer
Düldül atları var altın çul giyer
Dervişleri hırka giyer şal giyer
Şalları var Hacı Bektaş Veli'nin

Bin bir âyet yazılıdır postunda
Yedi kıral yedi şah var destinde
Altın hilye örtüleri üstünde
Lâ'lleri var Hacı Bektaş Veli'nin

Dahi böyle sultan nerede olur
On sekiz bin âlem hem mevcut bilir
Kırk konaklık yerden kurbanı gelir
Malları var Hacı Bektaş Veli'nin

VELİ'm eyder cünbüş verir cûş verir
Yine ay gün resiminde taş verir
On'ki imam yollarına baş verir
Kulları var Hacı Bektaş Veli'nin

— 45 —

Bu dünyada rehber talibe haktır
Muhammet mirac'a gel olduğuyçün
Dört kapıdan ileriye yol yoktur
Hakk'ın dört kapıda el'olduğuyçün

Dört kapının üzerinde yol kurdu
Lâhmike lâhm olup musahip oldu
Mürşitliği İmam Cafer'e verdi
Ezeli mürşit Ali olduğuyçün

Dört üstat yarattı dördü de kendi
Oldu kendi talip yola bend oldu
Anın için halkı gümana saldı
Yarattığı cana kul olduğuyçün

Kul olmayan sultan olmasın dedi
İnanmayan iman bulmasın dedi
Sünneti üç buyurdu farzı yedi
Yed(i) elekten geçip bal olduğuyçün

Yedi elekten elendi hal oldu
Dostun zülfü aşk sazına tel oldu
Arı yokken miracında bal oldu
«Şaraben tahûr» dolu olduğuyçün

«Şeraben tahûren» bal süt dört ırmak
Muhammet yalınız taâma sunmak
Mümine inanıp hem dahi kanmak
Kırklar Muhammet'ten kan olduğuyçün

VELİ'm eyder bu yol gani yoludur
Yola beli diyen cömert ganidir
Mürşit önünd'olan Hakk'ın kuludur
Muhammet doluda lâ'l olduğuyçün

— 46 —

Gönül yüksek uçma uğrarsın kışa
Uçan kanatların yorulur bir gün
Oku Cavidan'ı cehd etme boşa
Elinde defterin dürülür bir gün

Ârif olan canlar ilimden bilir
Vâde yeter bir gün nöbetin gelir
Sanma ettiklerin yanına kalır
Ettiğin günahlar sorulur bir gün

Ebu Cehil Şemr'e kazdı bir kuyu
Kişiye yoldaştır fiiliyle huyu
İstersen kem işle istersen iyi
İstediklerin verilir bir gün

Yedullah âyetin oku cihanda
Sanma ki bâkisin bu fani handa
Herkes Hakk'ı ister ulu divanda
Bin ayak bir kaba girilir bir gün

VELİ'm gerçeklere eyle niyazı
Mümin olan tutmaz kini buğuzu
Divan-ı dergâhta tartarlar bizi
Hak mizan terazi kurulur bir gün

— 47 —

Derya kenarında gemi yüzdüren
Dalga vurup coşası var gönlümün
Ali Zülfikar'ı çalaldan beri
Kaynayıp da coşası var gönlümün

Deryanın bekçisi boz atlı Hızır
On sekiz bin âlem olmus muntazır
Mürşidin padişah mürebbim vezir
Üç tuğ çeker paşası var gönlümün

Halimiz ayandır ol efendime
Durmasa buyursa hizmet kendime
Kerbelâ'da yatan ol efendime
Çifte tatar koşası var gönlümün

Tecellâmız şehitlerin cevrine
Urum eri Horasan'ın pîrine
Yerde gökte evliyanın darına
Bir saatte düşesi var gönlümün

VELİ'm haktır bilmeyene söz gelir
Dolanır dünyayı gönül tez gelir
Arşta kürste olan mahluk az gelir
Yed'iklim dört köşesi var gönlümün

— R —

— 48 —

Çeke çeke bu dert beni öldürür
Gönül nazlısını bulana kadar
Adam vaz mı gelir nazlı yârinden
Yanıp ateşlere ölene kadar

Gözüm yaşın name saldım gel imdi
Eğer tabip isen yarem bil imdi
Demir çarık giydim o da delindi
Ararım yârimi bulana kadar

Gözüm yaşın name saldım götürür
Derdime bir hazık tabip getirir
Yârim küsmüş melil melil oturur
Ölme yar karşımda gülene kadar

VELİ'm eyder kande benim vatanım
Tükendi takatim gelmez mecalim
Azrail gelmiş de istiyor canım
Alma yâr karşımda durana kadar

— 49 —

Cemi kuşlar arzulamış yârını
Süleyman tahtına yâr deyü ağlar
Seher vakti dinlen bülbül zarını
Gülden ayrı düşmüş har deyü ağlar

Telli turnam tellerini düzmeye
Kalem alıp cığaların yazamaya
Yeşil başlım göllerinde yüzmeye
Salında yad avcı tor deyü ağlar

Baykuş viranede âşıktır taşa
Selman kısmet verdi hem kurda kuşa
Kerkez körlüğünden indi üleşe
Yaşım da bin beş yüz var deyü ağlar

Mahbub-ı zamanın tutisi öter
Kumru dost dedikçe dertlerim artar
Gövel turnam Şah'a gider bir katar
Şahinin pençesi zor deyü ağlar

Bir kuş vardır ala idim duasın
Aslı nerededir bilmez yuvasın
Bir tüyünde Âyat birinde Yasin
VELİ de sebakım ver deyü ağlar

— 50 —

Bizden yüzün nikaplamış bürümüş
Efendime öldü derler bazılar
Dar fenadan dar bekaya yürümüş
Alnıma yazıldı kara yazılar

Gerek Ali gerek oğlu nic' ola
Ona öldü diyen engeller öle
Efendisi göçen âşık nic'ola
Hiç başına gelmiş var mı gaziler

Âdem'den ileri bu dert var idi
Âşıkın gözünü kan yaş bürüdü
Muhammet de bu dünyadan yürüdü
Dermansız ok değdi yaram sızılar

Dermansız ok değdi kâr etti cana
Anınçün ağlarım hem yana yana
İmam Hüseyin'in göçtüğü sene
Meleşir koyunlar koçlar kuzular

VELİ'm eyder yerin göğün arası
Açıldı sekiz uçmağın kapısı
Gözüme görünmez onun hepisi
Deli gönül efendisin arzular.

— 51 —

Hey erenler neden diktin gözünü
Kusurum var ise mürvetim de var
Tabip olup bu yaramı saranlar
Kusurum var ise mürvetim de var

Dostum bahçesine yad eller girmez
Hakikat ilminin gülleri solmaz
Yük eğilme ile bezirgân kalmaz
Kusurum var ise mürvetim de var

Yüke girmeyen deveyi döverler
Tor olursa okşayuben sağarlar
Çifte kantar kaldıranı severler
Kusurum var ise mürvetim de var

VELİ'yi darından asabilin mi
Bir yol benim dedin küsebilin mi
Mürvet Ali'nindir basabilin mi
Kusurum var ise mürvetim de var

— 52 —

Hiç inanç etmedin benim sözüme
Bu aylarda bell'olacak hilen yâr
Gelip geçen hoş görünün gözüme
Bulamadım senin gibi çelen yâr

Ama dilber çok iş bilir ustasın
Melül manzun gezen bilmem hastasın
Sinem pûte ettin mekân istersin
Muhkem imiş alamadım kal'an yâr

Kime ne diyeyim küstürdüm yârı
Kalmadı namusum terkettim ârı
Hançere düşüp de öleyim bari
Bu kez de bir selâm gelmezse eğer

Hiç gitmiyor garip başın dumanı
Küfrüm ata derken attı imanı
Güldüreyim derken ağlattı beni
Kan akar didemden silmezse eğer

VELİ'm eyder bu dert beni almaz mı
Can-ı hasret kıyamete kalmaz mı
Bu yarayı çeken âşık ölmez mi
Yâr derdime derman kılmazsa eğer

— 55 —

Eğer bir kâmilden kemâl istersen
Özünü bilene âlâ dediler
Ehl-i zatım derse inanma sakın
İtibar eyleme dile dediler

Sikke vursan altın olur mu tuca
Harçlık istenir mi küresiz saca
Hakk'ın buyruğunu söyleme pice
Buyruk haktır ama kula dediler

Bir kul kusurunu eğer görmezse
Özünün uğrusun ele vermezse
Hakk'ın buyruğuyla âmil olmazsa
O çıkmaz götürmen yola dedilir

Ersen kâmil ile konup göçersin
Yola gelmez doğru yoldan kaçarsın
Şerh eyleyip Hakk'ın sırrın açarsın
Onun yüzündendir bela dediler

Hakk'ın gizli sırrın söyleme yada
Dilinle yandırma başını od'a
Gülü bülbül için halketti Huda
Kargayı kondurma güle dediler

Gülün aslın bilip hare katarsan
Burda aldığını şurda satarsan
Günde bin defa secdeye yatarsan
Yine onun işi hile dediler

Kime ne diyeyim küstürdüm yârı
Kalmadı namusum terkettim ârı
Hançere düşüp de öleyim bari
Bu kez de bir selâm gelmezse eğer

Hiç gitmiyor garip başın dumanı
Küfrüm ata derken attı imanı
Güldüreyim derken ağlattı beni
Kan akar didemden silmezse eğer

VELİ'm eyder bu dert beni almaz mı
Can-ı hasret kıyamete kalmaz mı
Bu yarayı çeken âşık ölmez mi
Yâr derdime derman kılmazsa eğer

— 55 —

Eğer bir kâmilden kemâl istersen
Özünü bilene âlâ dediler
Ehl-i zatım derse inanma sakın
İtibar eyleme dile dediler

Sikke vursan altın olur mu tuca
Harçlık istenir mi küresiz saca
Hakk'ın buyruğunu söyleme pice
Buyruk haktır ama kula dediler

Bir kul kusurunu eğer görmezse
Özünün uğrusun ele vermezse
Hakk'ın buyruğuyla âmil olmazsa
O çıkmaz götürmen yola dedilir

Ersen kâmil ile konup göçersin
Yola gelmez doğru yoldan kaçarsın
Şerh eyleyip Hakk'ın sırrın açarsın
Onun yüzündendir bela dediler

Hakk'ın gizli sırrın söyleme yada
Dilinle yandırma başını od'a
Gülü bülbül için halketti Huda
Kargayı kondurma güle dediler

Gülün aslın bilip hare katarsan
Burda aldığını şurda satarsan
Günde bin defa secdeye yatarsan
Yine onun işi hile dediler

Gerek artık eksik söyledim sözüm
Mürşit meydanında saf oldu özüm
Bir ulu dergâhta açıldı gözüm
Yahşi yaman ayrı ola dediler

Ayırdılar yahşi ile yamanı
Denk etmezler cevahirle samanı
Dilden gidermezsen zan ü gümanı
Bir gün bu yol onu yola dediler

VELİ'm eyder doğru yola gitmezse
Ar ile özüne sitem etmezse
Buyruk Şah-ı Merdan'ındır tutmazsa
Âhir yüzü kare ola dediler

— 56 —

Seyran bahçesinde bir yanal elma
On sekiz bin ilmin nuru dediler
Muhammet Mustafa Hayderi Kerrar
Hünkâr Hacı Bektâş Veli dediler

Fahr-i Âlem elifi tac uruna
İki cihan boyanmıştır nuruna
Her kim aşna Muhammed'in sırrına
Arşta Mehriban'a Ali dediler

Hocası aldı mektebe götürdü
«Elif be» demeden mâna yetürdü
Akıttı pınarı susam bitürdü
Hacısı hocası beli dediler

Horasan erleri Rum'a geldiler
Herkes aklı ile yerin buldular
Üzerinden er geçtiğin bildiler
Kadıncık Ana'ya dolu dediler

Şah'ım der ki Bektaşiyim Bektaşi
Evvel kimdi nasip veren ol kişi
Sıktı un eyledi örs gibi taşı
İsmi Bektaş idi Veli dediler

Bir araya geldi halife pîrler
Bektaş adlı er görmedik dediler
Bir yeşil el kısmet verir dediler
Görünce tanırız eli dediler

Kimi inandı da beli pes dedi
Kimi inanmadı nişan istedi
Şah'ım ol mübarek elin gösterdi
Besbelli bu bizden ulu dediler

Ersen çeç üstünde otur dediler
Ulu isen kısmet yetür dediler
Sözlen olmaz senet getür dediler
Çok olur senetsiz veli dediler

Velilik fermanı o demde geldi
Şah'ım mertebeyi aradı buldu
Evvel Ali idi âhir Vel'oldu
Taptuk ey sultanım beli dediler

O demde erlerin nasibin verdi
Yol erkân çok vakit batında kaldı
Urum erlerine hediye geldi
Budur Hakk'ın doğru yolu dediler

VELİ'm eyder cümle erlerden ulu
Cümle erler ona demiştir belli
Şüphesiz Allah bir Muhammet Ali
İnanmayan İblis kulu dediler

— 57 —

Derdinden deliyim inan billâhi
Nice mestaneler değer o gözler
Derdi veren dermanını vermez mi
Ab ü zülâl olmuş akar o gözler

Gönül bir Kâbe'dir sen onu yıkma
Oktur gamzelerin sineme çakma
Mevlâ'yı seversen hışm ile bakma
Korkarım cihanı yakar o gözler

Hüsnün kitabından kâmil ders alır
Evliya buyruğun okuyan bilir
Cevahir madenin kıymeti olur
İnciyi mercanı tartar o gözler

Yaradan yaratmış usuldur boyu
Kemerbest bağlamış mülâyim huyu
Mısır'ı Bağdat'ı Bedehşan ili
Acem İsfehan'ı değer o gözler

Gâhi hiram gâhi gönülü gamda
Sen oynar gülersin sevdalar bende
Zühre yıldızının nişanı sende
Âhiri VELİ'yi yıkar o özler

— 58 —

Dört kapıdan kırk makamdan olmayan
Dede derviş sultan desek yalandır
Ettiği hizmetin aslın bilmeyen
Faydası yok yalan yere dolandır

İbtida rehbere yetür elini
Mürşit bul da arzede gör halini
İndirir kisvetin bağlar belini
Bilmezse yorulup yolda kalandır

İrehberden pîrden bir el tutmazsa
Mürşide özünü teslim etmezse
Sırrını meydana koyup satmazsa
Bilin ki Hak ona hasım olandır

İrehberin eleğinden geçmezse
Mürşit bulup müşkülünü seçmezse
Balı zehirden ayırıp içmezse
Mahşerde bir yüzü kara olandır

İrebher buyurmuş doğru yolu bu
Zulumattan kurtarmazsa talibi
Buyruk tutmaz değişirse kalıbı
Bu cihana dört ayaklı gelendir

VELİ'm eyder bu sözlerim sakidir
Yalan değil hocam böyle okutur
Kulun azrail'e bir can borcudur
Mürşit önünde ol eda kılandır

— 59 —

Senden ayrı lokma yemeyim derdin
Nasip ilden ile gezdiren vardır
Serim verip sırrım vermeyim derdin
Dostu sevdiğine sezdiren vardır

Âşıklar her cana demez bu şeyi
Yükü yüke vurun devirmez tayı
Kimisi ah eder ağlar su deyi
Kimisin deryada yüzdüren vardır

Bu ilm-i hikmeti bilenler bilir
Bilmeyen beyhûde bundan ne alır
Benim gibi şaşkın âdem ne bilir
İnciyi mercanı düzdüren vardır

İnci mercan lâ'l ü güher takınır
Kıymetini bilen alır sokunur
Kuduretten aşk kitabı okunur
Kudreti destinden yazdıran vardır

VELİ'm eyder yalvarırım yâre ben
Pîrin eşiğine yüzler sür hemen
Kırklar Meydanı'nda engür şarabın
Kudret-i destinden ezdiren vardır

— 60 —

Kimse bilmez yüreğimin derdini
Derdimin dermanın bilen Allah'tır
Kan revan eyledim çeşmim yaşını
Sefil ağlatıp güldüren Allah'tır

Ağlatmayınca vermedin safâ âh
Hâcetimi yazıp veren güzel Şah
Hâcenin hâcesi Ali'dir billâh
Âşıklara üstat olan Allah'tır

Kimin esir eder kul deyü satar
Kiminin derdine dermanlar katar
Herkesin nasibin bir yana atar
Rızkın ardı sıra salan Allah'tır

Muhammet Ali de kelâmı bulmaz
Bu derde giriftar olmayan bilmez
VELİ'm der ki dünya kimseye kalmaz
Bu dünyada bâki kalan Allah'tır

— 61 —

On'ki imam zürriyetin sevgisi
Bendedir İmam Hüseyin bendedir
Hemi sevdiğimdir hemi korkumdur
Sendedir İmam Hüseyin sendedir

Canda muhabbetim seni gören göz
Muhabbetim gitmez hem yaz hemi güz
Korkunu çekerim geceyle gündüz
Gündedir İmam Hüseyin gündedir

Hemi yârsın hemi yaralayansın
Yâr ile davamı aralayansın
Hançer alıp sinem paralayansın
Candadır İmam Hüseyin candadır

Har almış da açılmıyor güllerim
Sana malum değil midir hallerim
Selman kesti kan eyledi ellerim
Kandedir İmam Hüseyin kandedir

VELİ'nin kıldığı âh ü zar ise
Yine sen bilirsin işim zor ise
Ne kadar eksiklik kusur var ise
Bendedir İmam Hüseyin bendedir

— 62 —

Çıkıp çar köşeyi seyran eyleyen
Hünkâr Hacı Bektaş Veli kendidir
Cümle dertlerime derman eyleyen
Hünkâr Hacı Bektaş Veli kendidir

Güvercin donunda süzülüp inen
Dar-ı çeç üstünde namazın kılan
Doksan bin erlerin postunu alan
Hünkâr Hacı Bektaş Veli kendidir

Arslan olup yol üstünde oturan
Selman idi ona nergiz getiren
Zemheride yanal elma bitiren
Hünkâr Hacı Bektaş Veli kendidir

Tepeyi at edip taşı söyleten
İşaret eyleyip günü dönderen
Sarının öküzün kurda yediren
Hünkâr Hacı Bektaş Veli kendidir

Kadıncık Ana'ya gel dedi geldi
Helva soğumadan Kâbe'ye vardı
Seksen bin evliye postunu aldı
Hünkâr Hacı Bektaş Veli kendidir

Nefsine uyup da yolundan azan
Kuduretten kaynar ol kara kazan
Ol demde devin bendini çözen
Hünkâr Hacı Bektaş Veli kendidir

VELİ'm bu sözümde var mıdır yalan
Münkirin gönlünü gümana salan
Doksan konaklık yolu kuşlukta alan
Hünkâr Hacı Bektaş Veli kendidir

— 63 —

Çoktan beri ben dostumu görmedim
Gönül ister görüşmenin vaktidir
Fırsat bulup gonca gülün dermedim
Kelp irakip bilişmenin vaktidir

Ben de derdim taşımayım gussa gam
Yüze gülücü yâr dahi gamdan kem
Bugünlerde leblerinden emmezsem
Yandı yürek alışmanın vaktidir.

Aşkın ataşından sinem oldu nar
Dünya merde gendir muhannete dar
Hoyrat ile atıştırdım beraber
Dostlar bize gülüşmenin vaktidir

Bir gün gel ederler ehil yanına
Biz de yete idik ulu düğüne
Gaziler birikmiş koç direğine
Herkes payın bölüşmenin vaktidir

Arslandan pay alır merd oğlu merd var
Bilir misin bu sinemde ne dert var
VELİ'm der görürsen ehl-i hikmet var
Dost elinden dol'içmenin vaktidir

— 64 —

Bugün gamda gördüm zülf-i siyahı
Gülmedi sultanım bilmem ne haldir
Merhamet kılmadı garip halime
Sormadı sultanım bilmem ne haldir

O sultandır bu işlerin sahibi
Alnının nurundan gördüm Habib'i
Yarelere merhem çalan tabibi
Çalmadı sultanım bilmem ne haldir

O sultanı âşıklara sorarım
Bugün dünya yarın ahret ararım
Hasretten kalmadı sabrım kararım
Kalmadı sultanım bilmem ne haldir

Derd-i aşkı ile abdal oldum ben
Öldürüp de ara yerde etme kan
Gözlerimde gevher dizimde derman
Kalmadı sultanım bilmem ne haldir

VELİ'm eyder aklım başımdan gitti
Beni sağlığımda sılacı etti
Cenazemi kılam deyü ahdetti
Kılmadı sultanım bilmem ne haldir

— 65 —

Medhedeyim sevdiğimin zülfünü
Bin yıl övsem bir teline az gelir
Yüz bin tayla yüz bin köle yüz bin kul
Varlığım olsa da versem az gelir

Yüz bin fındık altınının haznesi
Yüz bin deve yükü cevahir hası
Yüz bin şehristanın iki ülkesi
Varlığım olsa da versem az gelir

Yedi kıral memleketin halini
Yedi padişahlık birin malını
Bir şahın da ülkesiyle ilini
Varlığım olsa da versem az gelir

Yüz bin devreylesem elli bin fakı
Ya Ali olmazsa ya cömert saki
Hesabın göremez bin dahi oku
Varlığım olsa da versem az gelir

VELİ'm eyder bahçenizde gülüm var
Mansur olan gelsin dostça zülfüm var
Elde varlığım yok tatlı dilim var
Yine dostum bir teline az gelir

— 66 —

Aşkın âteşine yanmayan âşık
Dostun sinesinde yara mı olur
Dosta gidem dedim yollar dolaşık
Korkarım bellerde harami olur

Engel ara yerde olmuş harami
Muhanetten niçin uman keremi
Lokman Hekim sarabilmez yaramı
Dost eli değmezse çare mi olur

Bu nasıl yâr ahvalimi bilmeye
Ağlamışım takatim yok gülmeye
Âşık maşukunun halin sormaya
Böyle âdet böyle töre mi olur

Kahrini çekmeli bir sadık yârin
Hergiz yüzün görme beyhûde körün
VELİ'm eyder öl yanında hubların
Böyle sultanların keremi olur

— 67 —

Yine çıktım Kurşunlu'nun başına
Gözüme Malya'nın çölü görünür
Hırka Dağı geldi a'nâm [?] döşüne
Çilehane Seyfe gölü görünür

Yanar Kırkbudak'ta şem'alar yanar
Ab-ı zemzeminden içenler kanar
Balım Sultan abdalların çerh döner
Hünkâr Hacı Bektaş Veli görünür

Nere gitsem gönül geçmez güzelden
İkrarım kadimdir ezel ezelden
Yine gönül dostu buldu tez elden
Irganır zülfünün teli görünür

Muhammet Mustafa yazılı arşta
Yılanı alt etmiş eti var deştte
Yazda güzde on'ki ayda hem kışta
Gitmez Hasbahçe'nin gülü görünür

VELİ'm eyder budur Allah'ım dostun
Yanıyor çerağlar serili postun
Yüz yiğirmi dört bin nebiden üstün
Cümle velilerden ulu görünür

— Ş —

— 68 —

İsmini zikr eder her daim kullar
Urum diyarında er Hacı Bektaş
Müminler müslimler gözetir yollar
Hasretin gözlerim gel Hacı Bektaş

Hasretin gözlerim akıtır kanı
Pîrim mahzun edip ağlatma beni
Bu sınık yaremin emi merhemi
Ey'olmaz yareme sar Hacı Bektaş

Bedir olup yeter olsa bir cana
Ziya verir üçyüz altmış cihana
Kolu bağlı sen yetürme divana
Divanda oturan ser Hacı Bektaş

Ol Ali olup da Zülfikar çalan
Sırr-ı Mustafa'sın eylemem güman
Horasan'dan Hindistan'a kul olan
Yemen'de Veysel'e yâr Hacı Bektaş

Dımışkı şehrinde zindana giren
Müminler şad oldu verince selâm
İmam Zeynel ile danışan kelâm
Bin bir âyetleri nur Hacı Bektaş

Gazilere dalga verip coşuran
Ahmet Zengi ile teberler çalan
Mısır'dan Mervan'dan hayıflar alan
Eba Müslim gibi sır Hacı Bektaş

Teber çalar Eba Müslim serveri
Bin kâfir kıranda verir haberi
Teber sada verir Lâ Fetâ Ali
İmamlar hayıfın al Hacı Bektaş

Sarhoş VELİ'im niyaz kılın o maha
Halim arz eyleyim gülyüzlü şaha
Yüzün karasın yetürme dergâha
Noksan, isyan bizde bol Hacı Bektaş

— 69 —

O yer ile göğün binasın kuran
Muhammet Ali'dir bir Hacı Bektaş
Şu iki cihana gıdasın veren
Sana inanmayan kör Hacı Bektaş

Sen Ali'sin Muhammed'in öz yârı
Gül kokulamadan dermişsin harı
Yoluna koymuşum can ile seri
Vermezsem dergâhtan sür Hacı Bektaş

Kul olup da şehir şehir satılan
Gâhi mancılıkla göğe atılan
Cevher topu olup nura katılan
Müminler şehrinde sır Hacı Bektaş

Bir vakitte oldun bir yanal elma
Bedehşan ilinden Urum'a gelme
Emret Azrail'e canımı alma
İrfana ermeden hur Hacı Bektaş

Kırklarda sürdüğün sohbet sır idi
Bin bir kisvetlerden donun var idi
Elestede kandildeki nur idi
Şimdicek önümde ser Hacı Bektaş

Gene sen bilirsin VELİ'nin hali
Sensin bu cihanın âhir evveli
Bir ismin Ali'dir bir ismin Veli
Kırklardaki ismin sır Hacı Bektaş

— 70 —

Bugün gamlı bedir mahitap olup
Şulesini bu cihana salmamış
Mah yüzüne çekmiş siyah nikabı
Ne hikmet ki seven âşık gülmemiş

Mah yüzünü kaplamıştır açılmaz
Mihr-i nuru gayretinden geçilmez
Emr ü ferman kendinindir kaçılmaz
İnsan bilmiş ama mahluk bilmemiş

Sene altmış dokuz bitmiştir hemi
Martın on beşinde bıraktı gamı
Pazar günü pazartesi akşamı
Dünya üç saat ağlamış gülmemiş

VELİ'm eyder yasta koyma âlemi
Şah-ı Merdan hayra çala kalemi
Hulus ile oku İhlâs kelâmı
Allah kuluna hem haber salmamış

— 71 —

Kınamayın aklım yitirdiğimi
Maşuk âşıkını del eyler imiş
Mahitap gözlerin ateşi közü
Yakar bu beldeyi kül eyler imiş

Söylen baksın ateşime közüme
Âşık kalmaz maşukunun sözüne
Pîrim geldi baktı geçti yüzüme
Basar her dem her dem yol eyler imiş

Hublar göçü uğradı da yol etti
Kimse bilmez elif kaddim dal etti
Çeşm-i mesti didelerim sel etti
Beğenir bir güzel göl eyler imiş

Sular gibi akıp akıp durulan
Meğer aşk atına binmez yorulan
Yusuf gibi Zelha'sına sarılan
Satar kend'özünü kul eyler imiş

VELİ'm eyder yâre kullar olurum
Yâr el katmaz ise dertten ölürüm
Çektiğim çileyi ondan bilirim
N'eylerse âleme ol eyler imiş

— 72 —

Ayn-i cem içinde olan bir naşi
Müşkül halletmesi güç olur imiş
Gözede sızar mı her çayın taşı
İrakibin bağrı tuç olur imiş

Tilki ile üleş yemem haylarım
Arslan ile bile çıkar yaylarım
Bu manayı alanlara söylerim
Almayanın hali nic'olur imiş

Rehbersiz yükünü tutmuş ağırdan
Mürebbi bilmeyen sapar çığırdan
Bezirgânım deyü yüke seğirden
Onun bahacığı pul olur imiş

Münkirin bağrı tuç şad olup gülmez
Bin mana söylesen birinden almaz
Bağbansız bahçenin meyvası olmaz
Türlü meyva verse piç olur imiş

«Elif» ile «be» den mana almayan
Mürebbisin musahibin bilmeyen
Dört kapının selâmını vermeyen
Lokması zehirden ac'olur imiş

VELİ'm eyder başımıza iş geldi
Dostun gülü bağrımıza taş geldi
Evvel derdim bir ikene beş geldi
Gönülden muhiplik güç olur imiş

— T —

— 73 —

Bir çift kem söz deyü gelmiş yüzüme
Vallah billâh kem demedim güzel dost
Acı tatlı yârin şirin sözüne
Hak bilir ki ham demedim güzel dost

Dost dosta meydanda cidasın atar
O zaman belki de muhabbet artar
Ârifler ârifi vezinde tartar
Kemden sorup kem demedim güzel dost

Dalga vursa gemilerim dökülse
Hak muhabbet eder anda sevilse
Dostu görsem kasavetim dağılsa
Gayrısına gam demedim güzel dost

VELİ'm eyder koç derneği derilse
Mert olan bell'olur divan kurulsa
Benim yaralarım yârdan sarılsa
Gayr ilâca em demedim güzel dost

— U —

— 74 —

Kâmil ehl'olanı sınamak olmaz
Gönül tanıdın mı sadık dostunu
Cahil yâr seveni kınamak olmaz
Gönül tanıdın mı sadık dostunu

Sadık dost gerektir halimden bile
Ağlarsam ağlaya gülersem güle
Ağladıkça çeşmim yaşını sile
Gönül tanıdın mı sadık dostunu

İyi günde sadık dostlar çok olur
Başa bir hal gelse kötü yok olur
Var günde uğruna ölen pek olur
Gönül tanıdın mı sadık dostunu

Sadık dostum benim ile salına
Hasiretim dost bağının gülüne
O dünyada bu dünyada buluna
Gönül tanıdın mı sadık dostunu

VELİ'm eyder Hacı Bektaş Veli'm var
İntikam Tanrısı Sultan Balım var
Şu dünyada ayrılık var ölüm var
Gönül tanıdın mı sadık dostunu

— Ü —

— 75 —

Yaz bahar ayında gideyim dedim
Gidemedim gülyüzlü yâr küstü mü
Hâkipâye yüzler süreyim dedim
Süremedim gülyüzlü yâr küstü mü

Ziyarettir Beytullah'ın yolları
Orda engin burda zordur yelleri
Al yanakta al kırmızı gülleri
Deremedim gülyüzlü yâr küstü mü

Âşık oldum Beytullah'ın nuruna
Amasya'da şehitlerin birine
Eli bağlı kolu bağlı darına
Duramadım gülyüzlü yâr küstü mü

VELİ'm eyder firkatim var zar ile
Dünü günü intizarım yâr ile
Danışacak müşkülüm var pîr ile
Soramadım gülyüzlü yâr küstü mü

— 76 —

Tuna seli Murat milli mübarek
Akar m'ola acep ya Ali deyü
Ay kaşlı gün yüzlü dostun yoluna
Bakar m'ola acep ya Ali deyü

Âşık oldum maşukumu gözleyip
Muhabbetin can evinde gizleyip
Sinesini aşk oduna közleyip
Yanar m'ola acep ya Ali deyü

Beni büryan etti hublar ateşi
Sevdadan fark edemedim bu başı
Mahtâban yüzüne mahitap kaşı
Yıkar m'ola acep ya Ali deyü

Ferhat olan vaz mı gelir Şirin'den
Ben yâri severim gayet derinden
Gül ü reyhan misk ü anber terinden
Kokar m'ola acep ya Ali deyü

VELİ'm eyder gülyüzlü yâr görüne
Gönül tozlu yola düşüp sürüne
Muhammet aşkına meydan yerine
Çıkar m'ola acep ya Ali deyü

— 77 —

Yüzüm süre süre dergâha geldim
Erenler meydanı uludur deyü
Günahımı aldım darına durdum
Kusura bakmayan Ali'dir deyü

Şehzadem var deyü inandım geldim
Arayı arayı dostumu buldum
Gönül kuşunu da avına saldım
Gevher avladığım gülüdür deyü

Cevahir madeni dostun elleri
Seherde açılır bülbül dilleri
Kılavuzla aştım geldim belleri
Menzilim erenler yoludur deyü

Hakisar olmuşum pîrin yoluna
Hiç mi bakman bu garibin haline
Bir baz ile düştüm derya salına
Cevher avladığım gölüdür deyü

VELİ'm pîre geldin er meydanında
Alış-veriş için kâr meydanında
Her ne ister isen var meydanında
Metahım bezirgân malıdır deyü

— 78 —

Deniz gibi dalga ile döğüşür
Akarım inanın Ali dost deyü
Sevme deyü ferman etse padişah
Severim inanın Ali dost deyü

Sevme deyü haber etse beğleri
Dahi ben severim andan yeğleri
Kerem gibi ah edince dağları
Yakarım inanın Ali dost deyü

Âşık isen maşukuna sen de yan
Dost dost için telef olur gûnagûn
Evvel himmet ile arslan pençesin
Takarım inanın Ali dost deyü

Âşık olan kelle verir yârına
Benim yârim çıka çıka salına
Keskin kılıç ile meydan yerine
Çıkarım inanın Ali dost deyü

VELİ'm eyder koparırım tufanı
Yâri dilleyenler gelsinler hani
Efendimin izni ile cihanı
Yıkarım inanın Ali dost deyü

— 79 —

Değirmenler döner gözüm yaşından
Gönül çarka döner gider dost deyü
Yâr dedikçe yarelerim sızılar
Dertli sinem yanar gider dost deyü

Bir kişinin bir sultanı olmazsa
Garip kalır ha bir zaman gelmezse
Sevdakâr olurum o yâr gülmezse
Garip gönlüm sunar gider dost deyü

Rakip taan etmiş Ali zatına
Bilmem nice varır Hakk'ın katına
Yâr dedikçe gönül aşkın atına
Hemen durmaz biner gider dost deyü

İrakip lâ'l ile mercanı bilmez
Alım-satım edip her canı bilmez
Bu edna bin canda bir canı bilmez
Heman niyaz kılar gider dost deyü

VELİ'm eyder ben dostu hak belleyi
Kelp irakip gelmiş dostu dilleyi
Ben ise uğruna koydum kelleyi
Baş meydanda döner gider dost deyü

— 80 —

Senin abdalların semaa döner
Hünkâr Hacı Bektaş Veli hû deyü
Cümle âlem sana secdeye iner
Hünkâr Hacı Bektaş Veli hû deyü

Ârif olan senin ahvalin bilir
Gidi rakip bu manadan ne alır
Mağripten maşrıktan top sesi gelir
Hünkâr Hacı Bektaş Veli hû deyü

Dört kitapta ismin mevcut okunur
Otuz altı bin can sana bakınır
Hint'de Yemen'de gülbankın çekilir
Hünkâr Hacı Bektaş Veli hû deyü

Kudretinden bâtın topu şakıdı
Entüm derler bir âyet var hak idi
Şah-ı Merdan Hüvelhimmet okudu
Hünkâr Hacı Bektaş Veli hû deyü

VELİ'm eyder kim oynadı kim uttu
Doksan bin kelâmı ya kim hatmetti
Meyyitin yıkayıp devesin yetti
Hünkâr Hacı Bektaş Veli hû deyü

— Z —

— 81 —

Nas-ı hoyrat gelip hoyrat yarattı
Bed-huy ile âdem Hakk'a yaramaz
Ateş ile koysan pamuğu odu
Er olmayan birbirini saramaz

Od ile pamuğu saran erlerin
Hergiz nazarından çıkmaz pîrlerin
Başının boranı gitmez pîrlerin
Ol Hakk'ın rahını doğru göremez

Eğer dört kapıda eli olmazsa
Hutbesin okuyan Ali olmazsa
Hakk'ın buyruğunun kulu olmazsa
Dahi kördür kendi kendin göremez

Ârif olup her manadan duymazsa
Âşık olup aşk dalgasın silmezse
Şeriatı gömlek edip giymezse
Kadem basıp tarikata giremez

Şeriatın tarikatın binası
Gönüllerden siler mürşitler pası
Marifette işittiremez sesi
Hakikatta gizli sırra eremez

Dört kapıyı kırk makamı bilmezse
Üç sünneti yedi farzı kılmazsa
Bin bir yerde gizli sırra ermezse
İrfan bahçesinin gülün deremez

VELİ'm eyder irfan bağı korumuz
Ancak Mansur olan bulur darımız
Seyyit Nesimi'dir bizim pîrimiz
Şeyhi şeytan olan bize yaarmaz

— 82 —

Çok cehdettim menzilime yetmedim
Bilmem yaralarım neden onulmaz
Gidem dedim nazlı yâre gitmedim
Bilmem yaralarım neden onulmaz

Katıymış feleğin yayı kılıcı
Bir dost bulamadım derdim yanıcı
Ah ü zarla bu dert beni alıcı
Bilmem yaralarım neden onulmaz

Sen de benim ah ü zarım duymadın
Çok çağırdım tamamına saymadın
Ya ben çağırmadım ya sen uymadın
Bilmem yaralarım neden onulmaz

Kimse bilmez yürekteki derdimi
Acep pîrim etmen m'ola yardımı
Güzel dostum kestin m'ola virdimi
Bilmem yaralarım neden onulmaz

Ey VELİ derdini tabibe söyle
Gene bir tabipsin sen merhem eyle
Âşık yaralı mı ben gibi böyle
Bilmem yaralarım neden onulmaz

— 83 —

Kelep kelep olmuş dostun zülüfü
Mah yüzüne döker gider eğlenmez
Bilmem Hocabeyli bilmem Köşekli
Bir kız göçün çeker gider eğlenmez

Yedeğine almış bir katar maya
Haline münasip bir kaşı kara
Sarı salta ile sıktırma saya
Hilâl kaşın yıkar gider eğlenmez

Adını sorarsan Huri'dir Huri
Tığ-ı mustakimden uygun her yeri
Yüreğim başına bıraktı narı
Cayır cayır yakar gider eğlenmez

Bir çift güzel gördüm salınıp gider
Cemalin şulesi beni del'eder
Kaşlar hilâllanmış gözler el eder
Döner döner bakar gider eğlenmez

VELİ'm eyder bu güzeller nereli
Ak gerdanda çifte benler sıralı
Uzak gitmez bu güzeller buralı
Kan bulanık akar gider eğlenmez

— 84 —

Nereden gelişin böyle
Dost ilinden gelen sail
Gülyüzlümden haber söyle
Dost ilinden gelen sail

Uğradın mı Amaşya'ya
Yüz sürdün mü kaşı yaya
Vakıf oldun mu herşeye
Dost ilinden gelen sail

Sultan Bayzıt'a vardın mı
Cuma namazın kıldın mı
Gülyüzlü pîri gördün mü
Dost elinden gelen sail

Vardın mı Ferhat taşına
Nazar kıl çeşmim yaşına
Sorguç sokunmuş başına
Dost ilinden gelen sail

Yandı ciğer döndü köze
Sürme çekmiş elâ göze
Bir hayırlı haber bize
Dost ilinden gelen sail

VELİ'm eyder arttı zarım
Gece gündüz intizarım
Amasya'da kaldı yârım
Dost ilinden gelen sail

— 85 —

Aklımı başımdan alan
Mustafa'dır Murtaza'dır
Beni bu dertlere salan
Mustafa'dır Murtaza'dır.

Ay'ı ayağna indiren
Güneşi başta döndüren
Türlü müşkülü kandıran
Mustafa'dır Murtaza'dır

Elifi taç başlarında
Mim duası kaşlarında
Bunca âlem peşlerinde
Mustafa'dır Murtaza'dır

Seb'ül mesan cem ile taş
Vere hizmet cümleye baş
Kızıl Deli Hacı Bektaş
Mustafa'dır Murtaza'dır

Fatma Ana'mızın yâri
Muhammed'in gonca gülü
Hasan Hüseyin'in yolu
Mustafa'dır Murtaza'dır

İmam Zeynel'in dedesi
İmam Bakır'ın sadası
İmam Cafer'in nidası
Mustafa'dır Murtaza'dır

Kâzım Musa Ali Rıza
Taki Naki imdat bize
Askeri'ye asker dize
Mustafa'dır Murtaza'dır

VELİ'm eyder Mehdi şahtır
Yerde gökte padişahtır
Bundan öte âlem yoktur
Mustafa'dır Murtaza'dır

— 86 —

Görecek gözüm var imiş
Çok şükür Balım çok şükür
Sürecek yüzüm var imiş
Çok şükür Balım çok şükür

Çilehane beleninde
Ab-ı zemzem akar orda
İçti gönül kandı burda
Çok şükür Balım çok şükür

Dedebağı'nda dervişler
Seherde ötüşür kuşlar
Müminin kalbinde kışlar
Çok şükür Balım çok şükür

Üçler kapısından geçtim
Ol Arslan Ağzı'ndan içtim
Bir ulu sultana düştüm
Çok şükür Balım çok şükür

Aşevi'nde kara kazan
Kızıl Deli dersin yazan
Küre başlarında gezen
Çok şükür Balım çok şükür

Secdem var Çatal Kapı'ya
Özümü verdim tapıya
İmamlar orda hepiye
Çok şükür Balım çok şükür

Kırklar Meydanı'na girdim
Yüzümü pîrlere sürdüm
Atasın evlatta gördüm
Çok şükür Balım çok şükür

Meydanda duran babalar
Sineme vurdu cidalar
İçerler beyaz badeler
Çok şükür Balım çok şükür

Gökeşik'ten Şah-ı Merdan
On ikisi tamam orda
Kâbe Kerbelâ hep orda
Çok şükür Balım çok şükür

VELİ yüz sür imamlara
Bu dergâhta tamamlara
Muhammet Ali onlara
Çok şükür Balım çok şükür

DEĞİŞİK ÖLÇÜLERDEKİ DEYİŞLER

— 1 —

Cebrail Habib'e vahiy getirdi
İçinde âyeti Nasruminallâh

Dedi ey Cebrail yazan kim idi
Dedi perd'ardından yâ Resulullâh

Dedi karındaşım hulûs ile var
Sıdkile bakarsan görürsün vallah

Cebrail'e bir vahy nâzil oldu ki
Gördü perd'ardında ol Resulullâh

Dedi ey Cebrail gördün bildin mi
Dedi bilen sensin elhükmülillâh

«Elif» kametinde Kur'an nakleder
Bir kılından okunur bin Kulhüvallâh

«B» altında bir noktadır Ali'dir
Yerin göğün irşadı «Ba»yi Bismillâh

VELİ'm eyder bu cihanın varlığı
Dedi ey Şah sensin ol Gani Allâh

— 2 —

Herkim cömert sakidir ustaz Ali bir âdem
Mürşit anı okutur dese beli bir âdem
İlm-ül esmayı bulur esma olur bir âdem
Muhiplere gulam olmuş Hakk'ın kulu bir âdem
Sultana kul olmuş kul sultan olan yâre bak

Her irenge her boyağa boyanırsa bir âşık
Havaya çıkıp da Hakk'a dayanırsa bir âşık
Hazret-i Şah aşkına yanar ise bir âşık
Gözün açıp gafletten uyanırsa bir âşık
Aşk anı Mansur eylemiş aç gözünü dâre bak

Sadakatle kemerbeste olmuş ise bir derviş
İkrarını imanını bilmiş ise bir derviş
Muhammet Ali kavlince olmuş ise bir âşık
Dost eşiğinde baş verip ölmüş ise bir âşık
Fahr-i âlem alnındaki ilk balkıyan nura bak

Kerbelâ'da üryan büryan üzülürse bir abdal
Hakk'a kul resul'e ümmet yazılırsa bir abdal
Kırklarda engür şarabı ezilirse bir abdal
Yek bir olup da katara dizilirse bir abdal
Cümlesi sultandır kutup illerinde yere bak

Ali cengi bana karşı hünkâr saldı pîr baba
Kara Donlu Can Baba'dır hem mürşit hem pîr baba
Mucizatı zahir batın Urum'daki pîr baba
Erenler ismi beş oldu ismindeki pîr baba
Bu gelenler baba değil evvel geçmiş ere bak

Beş isim dört kaldı abdal sultan derviş pîr dede
Şehit gazi halfe mürşit irehberin pîr dedi
Kerbelâ'da Şah Hüseyin imamlara pîr dede
İki diyen kâfir olur birdir buyurdu Huda
Şah Hüseyin sevgilisi Kerbelâ'da hure bak

VELİ'm eyder bu cihanı var eyleyen bir sultan
Kalbimizi zeyn eyleyip nur eyleyen bir sultan
Nice körün gözün açıp er eyleyen bir sultan
Cümle pîre kendisini pîr eyleyen bir sultan
Hünkâr Hacı Bektaş Veli ol hazret-i pîre bak

— 3 —

Etmem mi gitmem mi geldi hitaptan
Kâinat binasın kuran Allah'tan

Âşıklar da böyle dinler kitaptan
Nida mı sada mı veliyullahtan

Âdem'i sonradan tecrübe etti
Nice hikmetleri var sırrullahtan

Bu sırr-ı esrarı kimseler bilmez
Dört feriştah oldu hikmetullahtan

Dört feriştah bilse hem sözüm yoktur
Kuduret kâtibi destinde Hak'tan

Hak yarattığı âdemde gizlendi
Âdemde buldular kelâmullahtan

İsa Musa Davut Mürsel peygamber
Yol ayrıldı İbrahim Halilullahtan

Her biri bir yol tutmuş dinim hak deyü
Din berkarar kıldı Habibullahtan

Din Muhammet dini yol Ali yolu
Doğru gelir Şit'ten ta Beytullah'tan

Beytullah'ta Ali'ye hac ekber olan
Ali'yi Veli'yi bil yedullahtan

Evvel Ali idi âhır Vel'oldu
Sülâle zuhur etti Feyzullah'tan

Sülâleyi evlâd-ı Ali'yi sev ki
Her saat cuşun gele Hamdullah'tan

Sıdkile hamdini şükrünü bil ki
Ayrılmasın fahr-i fahrullahtan

VELİ'm eyder günde yüz bin şükreyle
Yine sen ona bildirme Allah'tan

— 4 —

Dünyaya gelmeden Zülfikar Haydar
Allah ekber okunmazdı âşikâr

İslâm dinini zuhura çıkardı
Ali gibi yok idi dahi namdar

Gerek Hindistan'da Firengistan'da
Kaf'tan Kaf'a Zülfikar'ın namı var

Nicesin kurtardın putperestlerden
Bir tüyüne denk olmazdı yüz bin er

Şöyle bil ki Şah-ı Merdan Ali'yi
Zerresinden iki âleme çavdı nur

Yer yanar gök gürler deryalar coşar
Cümlesinin hep Ali'de aşkı var

Bunca âşık düşmüş anın peşine
Ol sebepten bize kalmadı karar

Şeriatta imam tarikatta rehber
Mârifette mürşit hakikatta pîr

VELİ'm eyder dört kitabın dördünde
İsmi bindir rengi yüz bin kendi bir

— 5 —

Cümle engûrları nuş eden Haydar
Âşıklara cünbüş cuş eden Haydar

Nice yüz bin küffar ejder haykıran
Nice devlerle savaş eden Haydar

Âlemin güneşi şems ile kamer
Sensin bu cihanı ışıtan Haydar

Hem ekber oldu hemi âl-i Abbas
Büyüyüp küçülüp iş eden Haydar

Gidi münkir beli pes de Haydar'a
Ol münkiri katı taş eden Haydar

Müminlerin kalbin bahar yaz edip
Münkirlerin kalbin kış eden Haydar

Yusuf'u attırıp cah-ı belâya
Yakub'un gözünü yaş eden Haydar

Çıkarıp Mısır'a sultan eyleyip
Kenan ülkesine baş eden Haydar

Cümle memlekete rahmet eyleyip
Bedehşan ilini taş eden Haydar

Âşıkı maşukuna kavuşturur
Leyla'yı Mecnun'a düş eden Haydar

Necef deryasına Zülfikar atıp
Deryanın mevcini cuş eden Haydar

Ahmedi Mahmut'tur safi bal kevser
Kırklarda engûru nuş eden Haydar

Fatıma'ya kemer olup taç olup
Duvaz imamı mengûş eden Haydar

VELİ'm eyder daim mürüvvet dile
Bilcümle işleri baş eden Haydar

— 6 —

Ali kulu ile benim bazarım
Bilmeyen yalancı sözüdür derler

Yalancıdan hazer eder gezerim
Derler ki bu âşık muzudur derler

Hak söze hak desem Hak kail olmaz
Yanaşmaz yolundan azudur derler

Hakk'ı hak bilirim doğru söylerim
Anın için cevrin özüdür derler

Cevher bulur isem suyun içerim
İftira eder de sızıdır derler

Varıp bir bulanık çeşmeden içsem
Bu imiş pınarın gözüdür derler

Okuduğum ilim hikmet kitabı
Okuyup yazdığım cazudur derler

Ben gene durmaz Teberra okurum
İftira VELİ'nin sözüdür derler

— 7 —

Cahillerin Ebu Cehil eşidir
Kâmillerin Muhammet yoldaşıdır

Kâmilliğin haysiyeti budur ki
Hakk'ın nuru kalp evini ışıdır

Çar anasır dört nesneden halk etti
Hak ile ab bad ile ateşidir,

Herbirine yedi âyet bölündü
Dört yedinin «Lâmelif» de başıdır

Yüz on dört sûredir noktada beyan
Fark eylemek âriflerin işidir

Hüsnünde yedi ağ yedi kara hat
Ağ örüsü karalara karşıdır

Onsekiz bin âlem on sekiz Musa
Kangı Musa Musalar'ın başıdır

Her biri bir kerre «ya Rabbi» deyip
Yetmiş kere «lebbeyk» diyen kişidir

Cümlesi de bir nidadan çağırır
Ayrı ayrı seslerini işitir

Bakmadan görüp söylemeden duymak
Yine ancak ol Sultanın işidir

Âşıklar top ile çevkân oynardı
Mâşuklar önünde dönen başıdır

VELİ'm eyder Nesimî'nin yüzülüp
Mansur'un çektiği aşk ateşidir

— 8 —

Âşıkın aşkı sevdası yâredir
Dostun aşkı her dertlere çaredir

Sağlığında bir çare gör başına
Bunca dertlinin derdi didaredir

Didarını gören divane olur
Derdine düşer de beni aratır

Dostu arayanlar burada bulur
Fırsat elde iken bu bir sıradır

Sırasında küll-i varın ver Hakk'a
Canın tercüman cesedin daredir

Dar Mansur'undurur divan Ali'nin
Anın içün secde niyaz biredir

Bir bilmişim bir vermişim ikrarı
Celâlin ateşi cemal nuradır

Cemalin nurunu görmedim diyen
Görmedim diyenin yüzü karedir

Görüp de biat ederler sultana
Şöyle bil ki biatı Hayder'edir

VELİ'm eyder sözün hakkı tamamı
Kutb-ı evliya hazret-i pîredir

— 9 —

Her gezen abdal değildir ârifsen abdalı bil
Gerek halde gerek yolda sebatından bellidir

Tekbirsiz hırka taç giymiş nicesi devrişim der
Asıl mürşit dervişlerin biatından bellidir

İsa-yı ruh-ullah gibi ölüyü diri kılan
Nefsine can bulan mürşit hayatından bellidir

Her tahta Süleyman oturmaz süpürür sarayın
Padişah saraylarının gayetinden bellidir

On sekiz bin âlem küll-i eşya zatına çeker
Ârifin aslı aranır mı zatından bellidir

VELİ'm anladın bildin mi sen de bu ilmin hikmetin
Gerçek âşıkın sohbeti beyanından bellidir

— 10 —

Gönlüm her dem her saatte varmak ister yârine
Kaldır dumanını dağlar yâr önünden şöyle dur

Mahitap ay olamaz üstüne sen olma bulut
Güne gölge eylemeyip nur önünden şöyle dur

Yâr yaresi bilmeyenler dayanamaz pençeye
Savuş arslanın önünden pîr önünden şöyle dur

Okunur Hak fermanı canına cellat olagör
Urganını çekemezsen dar önünden şöyle dur

Gelmiş dükkânın önüne dar ü mercan dür ister
Sırrın vermez sermaye yok şar önünden şöyle dur

Düş o kârbanın izine önden yedici olma
Hakk'ı uzakta ararsan pîr önünden şöyle dur

VELİ'm eyder şu fanide çok olur bakar amma
Asa sallar sana vurur kör önünden şöyle dur

— 11 —

Derdim güzel Şah'tan türlü türlüdür
Derman güzel Şah'tan türlü türlüdür

Zülfün kement eyle tak boğazına
Ömrüm geçti çoktan türlü türlüdür

Envar'ı kâkülün katmeriyim ben
Ayırma yanaktan türlü türlüdür

Sünbül saçın dola tak boğazıma
Çıkmam doğru rahtan türlü türlüdür

Aşkından canımda karar kalmadı
Sen kurtar tutsaktan türlü türlüdür

VELİ'm eyder canım Hakk'a tercüman
Her ne gelse Hak'tan türlü türlüdür

DERVİŞ VELİ

— 1 —

Ol kırkların ceminde
Lâ ilâhe illallâh
Erenler meydanında
Lâ ilâhe illallâh

El çaldılar dest kefe
Dediler cana safa
Eriş Muhammet Mustafa
Lâ ilâhe illallâh

İmam Hasan meydanda
Şah Hüseyin irfanda
İmam Zeynel zindanda
Lâ ilâhe illallâh

Mehmet Bakır sultanı
İmam Cafer erkânı
Eriş gel kerem kânı
Lâ ilâhe illallâh

Musa-i Kâzım şakır
Daim der Hakk'a şükür
İmam Rıza bun'okur(*)
Lâ ilâhe illallâh

İşte bu sözler sağı
İmam yüzünün ağı
Bunu der İmam Taki
Lâ ilâhe illallâh

Ali Naki rengine
Hasan Asker dengine
Mehdi resul cengine
Lâ ilâhe illallâh

(*) Bun'okur: Bunu okur.

Kalmaz imamlar derdi
Aşk-ı muhabbet verdi
DERVİŞ VELİ'nin ivirdi
Lâ ilâhe illallâh

— 2 —

Niçin inanmazsın ey kanlı Yezit
Bu çarhın sahibi Ali değil mi
Arşta bir hayale uğradı Habip
Hatemi indiren Ali değil mi

Necef deryasına kılıcın attı
Derya bulut oldu havaya ağdı
Nisan yağmurundan üstat halk oldu
Kaynayıp da coşan Ali değil mi

Ne gezersin dostla benim aramda
Dönülmez cüdalık yetmez her demde
Bin üçyüz yıl evvel devin bendinde
Bağlayıp da çözen Ali değil mi

Ta ezel Mehdi'dir senin bakışın
Anlardan evveldir benim gelişim
Altı bin altı yüz âyâtın başın
Okunan Kur'an'da Ali değil mi

DERVİŞ VELİ'm var mı bunun hatası
Öldür kendi özün Hakk'a yetesi
Netice-i kelâm sözün ötesi
Bu mülkün sahibi Ali değil mi

— 3 —

Şu dünya bir kere bozulsa gerek
Bileler ummanın bol olduğunu
Herkesin defteri yazılsa gerek
Bileler cihana er geldiğini

Ya bir gün doğarsa kıbleden beri
Mahşerde Muhammet yakındır Ali
Düldül'ün üstünde gördüm Hayder'i
Zülfikar elinde bil(e) olduğunu

Hızır Peygamber'in elinde kalem
Cebrail önünce getirir âlem
Allah'ın lutfundan bahşoldu kelâm
Bildin mi pîrinin ul(u) olduğunu

Elinde Haşimi söylerdi dili
Sağ yanında duvaz imam yazılı
Yüzünde gül ağzında sükker ezili
Bildin mi pîrinin Vel(i) olduğunu

DERVİŞ VELİ'm hikmetinden görüldü
Deli gönül geze geze yoruldu
Mümin olan bu dünyada soruldu
Onların ustazı Al(i) olduğunu

— 4 —

Derdine düşüp de kurban olduğum
Uzak yerden özendin de geldin mi
Dünü günü sevdasına yeldiğim
Aradın da sevdiğini buldun mu

İnişi var yokuşu var düzü var
Sitemi var cefası var nazı var
Bir mânanın yetmiş iki yüzü var
Sünnetin işledin farzın kıldın mı

Şeriatın kapısından geçtin mi
Tarikatın küresinde piştin mi
Marifetin dolusundan içtin mi
Hakikat evinde mihman oldun mu

Bir gerçeğe tapşurdun mu özünü
El göğüste yerd'ettin mi yüzünü(*)
İkrar verdin sağladın mı sözünü
Bir kâmilin nazarına durdun mu

Gözetelim gözleyelim nic'olur
Dem saata bağlanınca geç olur
Sonra bunun ayrılması güç olur
Düşünüp de buraların bildin mi

(*) Yerd'ettin mi : Yerde ettin mi.

DERVİŞ VELİ'm eyder candır canandır
Yüküm lâ'l ü mercan gevher-i kândır
Hak kadim yol kadim ikrar imandır
Sen dost için seri başı verdin mi

— 5 —

Bir yiğit düşende elin diline
Anı kasavete mihman ederler
Ayırırlar yaranından eşinden
Salarlar gurbete zahman ederler

O yâr da bilmiyor elinen yadı
Bendeki şekerdir lebinin tadı
Yemese de yavuz bozkurdun adı
Görmedim yârımı bühtan ederler

O yâr da bilmiyor türlü mezeden
Mah yüzüne siyah zülfün düzeden
Bana vazgel derler böyle güzelden
Bu iş böyl'olursa bin kan ederler

DERVİŞ VELİ'm eyder fani âlemde
Takdir böyle imiş çalmış kalemde
Vâdem yetip gurbet ilde ölende
Duyar düşmanlarım kurban ederler

KUL VELİ

— 1 —

Şu dünyada vefat ettiğim zaman
Yetiş ya Muhammet mürvet ya Ali
Yüklenip barhanem gittiğim zaman
Yetiş ya Muhammet mürvet ya Ali

Azrail de cana pençe urmadan
Âhiretin kabr evine girmeden
Sorucular bize sual sormadan
Yetiş ya Muhammet mürvet ya Ali

Bir gün figan olur gözler yaşından
Ayırırlar yâranından eşinden
Gözlen bizi sırat mizan başından
Yetiş ya Muhammet mürvet ya Ali

Sensin on sekiz bin âlemin nuru
Nurundan halk etti cümlenin varı
Divanda unutma biz günahkârı
Yetiş ya Muhammet mürvet ya Ali

Hatice'nin Fatıma'nın nuruna
Canım kurban olsun onun yoluna
On'ki imamların yüzü suyuna
Yetiş ya Muhammet mürvet ya Ali

Hasan Hüseyin'den umarız imdat
Şah İmam Zeynel'den olsun hidayet
Şah İmam Bakır'ın nuruna mürvet
Yetiş ya Muhammet mürvet ya Ali

İmam Cafer idi imamlar nuru
Musa-yı Kâzım'a geldim yalvarı
İmam Rıza'dır Horasan eri
Yetiş ya Muhammet mürvet ya Ali

Muhammet Taki Naki Askeri İmam
Urum'a gelince ol Sahip-zaman
Yezid'e Zülfikar çaldığı zaman
Yetiş ya Muhammet mürvet ya Ali

KUL VELİ'im imdat umarım pîrimden
Ali'nin sevdası gitmez serimden
Ayırma bizi de Şah katarından
Yetiş ya Muhammet mürvet ya Ali

—2 —

İşte geldim işte gittim
Yalan dünya sana n'ettim
En sonunda böyle bittim
Günüm geldi geçti gitti

Yalan dünyada eğlendim
Gulgule üzre beğlendim
Geh al geh kara bağlandım
Günüm geldi geçti gitti

Dediler ne hayıf oldu
Meyitim meydanda kaldı
Çağırdılar imam geldi
Can Kur'an'a düştü gitti

Bakar dünya dalımızdan
Bilmediler halimizden
Ayırdılar ilimizden
Köşe bucak uçtu gitti

İndirdiler kabirime
Sığındım Gani kerime
Nurbağ attılar serime
Gözüm yaşı düştü gitti

İmam talkına başladı
Ne güzel sevap işledi
Komşular bizi boşladı
Geri döndü kaçtı gitti

Sualciler sual sordu
Herkes ettiğini buldu
Hamle kıldı topuz çaldı
Tebdilimiz şaştı gitti

KUL VELİ'm der oldu tamam
Emir Hak'tan nesin diyem
Yardım eyle on'ki imam
Ten toprağa düştü gitti

— 3 —

Şu kevn-i mekânın binasın kurdu
«Elif» dedi «Ba» noktası var oldu
İlm-i cavidanı âdeme dedi
İlim kitap Hak âdemde sır oldu

Yüz yirmi ilimle doksan bin kelam
On yedi hurufta ne var ki âlem
Yirmi sekiz harfin kaymakamı «Lâm»
Ba-i Bismillah'ta nokta bir oldu

Velegat keramna âdeme indi
Arş-ı Rahman'da ol yedi kapıydı
Örttü üçün dördünü açık koydu
Yedi kat arş yedi kat kürs çar oldu

Veçhullah hakkını bilmeyen kördür
Tahtına sultanı konduran erdir
Katresin ummana yetiren pîrdir
Sırr-ı sırrullahtır gevher nur oldu

KUL VELİ'm mucizat topun atanı
Özünde gör kendi atıp tutanı
Yetmiş bilir yedullaha yeteni
Cümleye kutup Hazret-i Pîr oldu

— 4 —

Sabah kalktım Hakk'a döndüm yüzümü
Muhammet Ali'yi göreyim deyü
Dünyanın gamından çektim elimi
Bir kâmile yoldaş olayım deyü

Varıp bir kâmile yoldaş olmaya
İkrar verip bir ikrara durmaya
Dört duvarın binasını kurmaya
Ararım üstadım bulayım deyü

Gaziler serimi sevdaya saldım
Aşkın ateşine yandım kül oldum
Evliya önünde pazara durdum
Serimi tercüman vereyim deyü

Âşık oldum İmam Hasan'ı sevdim
İmam Hüseyin'in darına durdum
Zeynel Abidin'le zindana girdim
Kendimi kırk pare böleyim deyü

Hakk'a şükr ederim kesmem şükürüm
Babında dururum İmam Bakır'ın
Gece gündüz vird eyleyip okurum
Cafer'den dersimi alayım deyü

Musa-yı Kâzım'a vardır niyazım
İmam Irıza'ya bağlıdır özüm
Taki Naki Askeri'ye süreyim yüzüm
Mehd'önünde kılıç çalayım deyü

KUL VELİ'm der Hakk'a niyaz ederim
Hakk'ın buyurduğu yola giderim
Dinim haktır Hak kelâmı söylerim
İmamlar önünde öleyim deyü

SÖZLÜK

Buraya genel sözlüklerde karşılıkları kolayca bulunabilecek sözcükleri almakta bir fayda görmedim. Daha çok yöresel sözcüklerle, Alevi-Bektaşiliğe ilişkin deyimleri tercih ettim. Hatta onlardan bazılarının karşılıkları da genel anlamda değildir. Deyişlerde ne anlatılmak istenmişse sadece o yönü üzerinde durdum.

— A —

Abdal: Derviş. Eskiden kimi gezgin dervişlere verilen ad.

Abdal Musa: Alevi ve Bektaşilerin saygı ve sevgisini kazanmış bir ermiş kişi. Ahmet Yesevi'nin yetiştirmelerinden.

Adu: Düşman.

Âkil: Yiyen, yiyici.

Arslan ağzı: Hacı Bektaş Veli tekkesinde ağzından su akan Arslanlı çeşme.

Asitane: İstanbul.

Asiyan: Âsiler, başkaldıranlar.

Aşevi: Hacı Bektaş Veli Tekkesi'ndeki mutfak.

Aşikâr: Açık, belli, meydanda.

Aşna: (Aşina) Bildik, tanıdık.

Ayini Cem: Alevi ve Bektaşi töreni.

— B —

Bağban: Bağ bekçisi, bahçivan.

Ba-i Bismillâh: Besmele'nin ilk harfı olan «b» ile onun altındaki nokta. Hz. Ali «o nokta işte benim» dermiş.

Balım Sultan: Hacı Bektaş Veli'nin evlât edindiği Kadıncık Ananın dördüncü göbek torunu. Bektaşiliğin ikinci kurucusu.

Balkımak: Parıldamak.

Bâri: Yaradan, Tanrı.

Barhana: (Barhane) Yolcu eşyası indirilip yükletilen yer.

Beli: Evet.

Berdar: Dar ağacında asılmış.

Bezm-i elest: Tanrı'nın insanları yaratmadan önce onların ruhlarını bir araya getirip, «Ben sizin rabbiniz değil miyim?» diye sorduğu, onların da «Evet» dediği toplantı. Kalû Belâ.

Biat: Birinin hâkim oluşunu kabul edip, ona itaat etme.

Bilâl: Bilâl-i Habeşî. İlk müezzin.

Boyak: Boya.

Bus: Öpme, öpen.

Can: Tarikat erleri, mürit, derviş.

Car: İmdat, yardım.

Cavidan: Feyzullah Hurufi'nin ünlü eseri.

Cem: Bkz. Âyin-i cem.

Cida: Kargı, mızrak.

Ciğa: Turna kuşunun uzun tüyü.

Cönk: Çoğunlukla tepeden açılan dar ve uzun şiir güldestesi.

— Ç —

Çatalkapı: Hacı Bektaş Tekkesi'nin Pir Evi'ndeki ilk kapı.

Çavmak: Güneşin parlayarak doğuşu.

Çeç: Savrulmuş harmanın yalnız taneden ibaret olan yığını.

Çerağ: Işık, mum, çıra.

Çilehane: Hacı Bektaş Tekkesi'nde bir oda. Bir adı da Kızılca Halvet'tir.

— D —

Dal: Omuz, sırt.

Dedebağı: Hacı Bektaş kasabasına bir saat uzaklıkta, içinde iki mezar bulunan türbe ve bağ.

Dest: El.

Deşt: Ova.

Dımışk: Suriye'nin başkenti Şam.

Dide: Göz.

Dolu: Tanrısal aşkın sembolü olan içi içki dolu kadeh.

Dört kapı: 1 - Şeriat, 2 - tarikat, 3 - marifet, 4 - hakikat.

Dudu: (Tuti) Papağan cinsinden bir kuş.

Duvaz: (Duvazdeh, duvaz imam, duvazda imam da denir.) On iki imam hakkında yazılan manzum övgü.

Düldül: Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye hediye ettiği ak katır.

Ehlibeyt: Hz. Muhammed'in ve Hz. Ali'nin ev halkı. Buna Hasan, Hüseyin'inkiler de dahildir.

Elhak: Doğrusu, gerçekten.

Elifi taç: Yukarıya doğru sivrilen ve ensizleşen, iki parça keçeden dikilmiş, sivri bir külâh. Alt tarafı dört parçadır. Horasani olanlarının rengi yeşildir. Parça adedi on ikiyi bulur. Arap harflerinden «Elif»e benzediği için Elifi Taç denir.

Em: İlaç.

Emlik: Henüz süt emmekte olan.

Esma: Pek yüksek olan.

Ervah: Ruhlar.

Eşed: Pek şiddetli, daha.

— F —

Fahr-i âlem: Âlemin iftiharı. Hz. Muhammed'in unvanlarından.

Fak: Tuzak.

Fakı: (Fakih). İslâmi kurallara bağlı hukuk bilgini.

Fatma Ana: Hz. Muhammed'in kızı ve Hz. Ali'nin karısı.

— G —

Geşt: Gezme, dolaşma.

Gökeşik: Hacı Bektaş Veli'nin türbesine girerken son kapıdaki mermer basamak.

Gövel: Yeşil başlı ördek. Güzel kuş.

Gulam: Köle.

Gussa: Tasa, kaygı.

Gûş: Kulak.

Güftar: Söz, lakırtı.

Güher: (Gevher) inci, elmas.

Gülbank: Bektaşilerin törenlerinde ululanını anmak için yaptıkları dua.

Güruh-ı naci: Kurtulanlar. Alevi ve Bektaşilikte kendilerine doğru yolu seçenler.

— H —

Haçan: Ne zaman.

Halfe: Halife. Kalfa.

Hali: Süslü.

Hasbeten lillâh: «Tanrı'nın rızası için» anlamında.

Hayder: (Haydar, Hayder-i kerar) Hz. Ali'nin ünvanlarından.

Hepi: Hepsi, tamamı.

Hayf: Haksızlık, zulüm.

Hazık: Eli işe yatkın, usta.

Hel hel etmek: Bir kuşu uçurmak veya kümes hayvanlarını istenilen yöne çevirmek için yapılan el ve kol hareketleri.

Hırka dağı: Hacı Bektaş kasabasının biraz ilerisindeki bir dağ. Hacı Bektaş Veli orada sema yapmış.

Hızır: Musa peygamber zamanında yaşamış bir başka peygamber. Ab-ı hayatı içtiği için ölmemiştir. Darda bunda kalanlara yardıma koşar.

Hilye: Süs, cevher, fiziki görünüş.

Hocabey: Şarkışla'nın Ağcakışla nahiyesine bağlı bir köy.

Hû: Hü. «O» demektir. Sofilere göre Tanrı'nın en büyük adlarından biridir.

Huluş: Doğruluk, samimilik.

— I —

Irganmak: Hafif hafif sallanmak.

— İ —

İbrahim Edhem: VIII. yüzyılda Belh padişahının oğludur. Kendi arzusuyla saltanattan vazgeçip dervişliğe başladı. İslâm âleminde yaygın bir üne sahiptir.

İlbiz: (Elburs da denir) Şarkışla'nın Kale köyünde eski bir kale yıkıntısı.

İkrar: Kabul etme, dil ile söyleme, söz verme.

— K —

Kadıncık Ana: Hacı Bektaş Veli'nin evlat edindiği kız.

Kakımak: Kızmak, darılmak.

Karadonlu Can Baba: Diğer adı ile Kara Pirbat. Hacı Bektaş Veli halifelerinden olup mezarı Divriği'nin Ömerli köyündedir.

Kemerbest: Kuşak kuşanmış, hazır.

Kekiç: Çekiç.

Kerkez: Akbaba.

Kesret: Bolluk, kalabalık.

Keş: Keşik, sıra, nöbet.

Kevn: Var olma.

Kızıldeli: Diğer adı Seyit Ali Sultan. XVI. yüzyıl Bektaşi ulularından.

Kırklar: Yedilerden sonra gelen makam.

Kırkbudak: Hacı Bektaş Veli Tekkesi'ndeki Kırklar Meydanı'nda âyin-i cem yapılırken yakılan kırk dört şamdanın adı.

Kün: «Olsun» anlamında emir. Tanrı dünyayı bu emirle yarattı.

Küre: Ocak, maden ocağı.

— L —

Lâl: Kırmızı.

Lâ fetâ Ali: Bu sözün tamamı «Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikar» dır. Anlamı: Ali'den başka yiğit, Zülfikâr'dan başka keskin kılıç yoktur.

— M —

Mağara: Şarkışla'nın İğdecik köyü yakınlarında bir mevki.

Malya: Kırşehir yöresinde bir göl. Diğer adı Seyfe Gölü'dür.

Medain: Eski İran'ın Dicle civarındaki yedi şehri.

Mengûş: Küpe.

Mevali: Köleler, kullar. Yüksek rütbeli kadılar, hakimler.

Mihriban: Seven, güler yüzlü, yumuşak huylu.

Muğallı: Sorgun ilçesinde bir köy.

Murtaza: Hz. Ali'nin unvanlarından.

Musahip: Tarikat arkadaşlığı, kardeşliği.

Muzulamak: Yavrularını gören ineklerin böğürmesi.

Mürebbi: Alevilerde ve Bektaşilerde tarikata yeni girecek kimseye yol gösteren ve bu konuda yetiştiren kişi.

Mürsel: (Mürsel Baba) Kadıncık Ana'nın dördüncü göbekten torunu.

Mürşit: Talibe doğru yolu gösteren şeyh.

Mürted: (Murtad) İslâm dinini bırakıp başka dine giren.

— N —

Nehy: Yasaklama.

Nâkes: (Halk nekes der). Alçak ve pinti kimse.

— O —

On iki İmam: 1 - Hz. Ali, 2 - Hasan, 3 - Hüseyin, 4 - Zeynel Âbidin, 5 - Muhammet Bakır, 6 - Cafer Sadık, 7 - Musa Kâzım, 8 - Ali Rıza, 9 - Taki, 10 - Naki, 11 - Hasan Askeri, 12 - Muhammet Mehdi.

— P —

Pîr: Tarikat ulusu, yaşlı, ihtiyar.

Pûte: Ok atışlarındaki nişan tahtası.

— R —

Rehber: Tarikata girecek kişiye yol gösteren, onu hazırlayıp şeyhin karşısına çıkaran kişi.

— S —

Sail: Soran, dilenci.

Seb'ul mesani: Yedi âyetten ibaret olan Fatiha Sûresi.

Selman: (Selman-ı Farisi) Peygamberimizin sahabelerinden.

Semah: (Semâ) Bektaşi âyini.

Seme: Çirkin, yalan olan şey.

Seyfe gölü: Bkz. Malya.

Seyit Ali: (Kızıl Deli Sultan) XVI. yüzyıl Bektaşi ulularından.

Sınık: Kırık, kırılmış.

Sultan Beyazıt: Amasya'daki Beyazıt Camii.

— Ş —

Şah-ı Merdan: Hz. Ali'nin ünvanlarından.

Şeraben tahuren: Cennette müminlere içirilmesi vâdedilen şarap. Temiz şarap.

— T —

Ta'n: Sövme, yerme.

Talip: İsteyen, istekli, tarikata girmek isteyen kişi.

Tapşırmak: Havale etmek, yalvarmak. Takdim etmek.

Teber: Balta.

Teberra: Uzaklaşma, uzak durma. Hz. Ali'ye uymayanlardan yüz çevirme.

Tebşir: Müjdeleme.

Tecellâ: Tanrı'daki kudret ve sırrın kişilerde ve eşyalarda izinin sezilmesi.

Tercüman: Bektaşilikte kutsal sayılan işler yapılırken okunan dua.

Teşne: Susamış.

Tevellâ: Ehlibeyt'i ve Ali'yi sevenler. Bunları sevmeyenlerden uzak durma.

Tefekkür: Düşünce, akıl yorma.

Tığ: Ok.

— U —

Uğru: Hırsız.

— Ü —

Üğrünmek: Beşik veya salıncağı yavaş yavaş sallamak.

Üstaz: Üstat.

— V —

Veysel Kara: (Veysel Karanî) Hz. Peygamberi görmeden ona âşık olan Yemenli ermiş kişi.

— Y —

Yahşi: Güzel, çok güzel.

Yanal: Yanda olan, alacalı, kızarmaya yüz tutmuş.

Yeğ: Daha uygun, daha üstün.

— Z —

Zahir: Bektaşiler kendilerinden olmayanlara derler.

Zahman: Sıla, doğum yeri.

Zemzem Pınarı: Hacı Bektaş kasabasına üç km. uzaklıktaki Arafat dağında, Çilehane yakınındaki pınar.

Zeyn: Süs.

Zinhar: Sakın, aman.

Zül: Horluk, korkaklık, alçaklık.

Zülâl: Saf, hafif, tatlı su.

Zülfikar: Hz. Ali'nin ucu çatal kılıcı.

DİZİN

Deyişler ilk dörtlüğün dördüncü mısraının son harfine göre sıralanmıştır. Baştaki rakamlar sayfa numarasıdır.

— A —

19 — Abdallar sırtında şal olmak ola
19 — Telli Kız'ın gitti derler bu yola
20 — Cümle mahluk âsiyanı fak bana
20 — Sile idim Şahı Merdan aşkına
21 — Ayvası turuncu narı da olsa
21 — Taşlar gider bizim Abdal Musa'ya

— E —

22 — Canım gibi cemalini görünce
23 — Sultan Veysel Kara Yemen ilinde
24 — Avcı vardır deyü korkar göllerde
24 — Yezide lânet gâvura bile
25 — Yârim bu hasretlik kala mı böyle
25 — Mâliki yevmüddin olduk âleme
26 — Herkes düşmüş telaşına işine
27 — Demiş ki zülfümden çekeyim dare

— H —

85 — Lâ ilâhe illallah
28 — Allah ekber lâ ilâhe illallah
77 — İçinde âyeti Nasruminallâh

— I —

29 — Yer titredi yıldırımlar şakıdı
30 — Geçidini bilip geçen az kaldı
31 — Aldında mı söylen almadında mı
31 — Okusa da hatm edemez kelamı
32 — Kuduretden bir top nur olmadı mı
33 — İnci mercan gevher lâ'l ağlamaz mı
34 — Fehm edegör çevresini bazını
35 — Bülbül âşık olmuş gülüne karşı

— İ —

35 — Gözlerim ki gülyüzlü yâr gelmedi
36 — Hublar yakışığı ceranım geldi
37 — Bu cihana sada geldi ün geldi
38 — Erin hak bilmezse zaydır emeği
38 — Görünce salâvat verdim vallahi
39 — Kuru çaylarına çağlatma Ali
89 — Yetiş ya Muhammet mürvet ya Ali
40 — Kusurum çoktur mürüvvet ya Ali
86 — Hatemi indiren Ali değil mi
40 — Birini erteye koyabilin mi
41 — Ya bir ulu kervan eder yâr seni
86 — Bileler cihana er geldiğini
90 — Günüm geldi geçti gitti

— K —

77 — Sultana kul olmuş kul sultan olan yâre bak
42 — Ne okursun bilmem gûşuma felek
42 — Ne hikmet ki senin derdin binden çok

— L —

74 — Dost ilinden gelen sail

— M —

43 — Dedi esselamü aleyk-es-selam
44 — Elif okumadan dal'ı bilemem
44 — İmam Hüseyin'e gitmek muradım
45 — Yarama bir merhem sar deyü geldim
46 — Ölürsem yâr yusun ölümü benim
46 — Her ne kadar çeksek safamız bizim

— N —

78 — Kâinat binasın kuran Allah'tan
47 — Giden sail selam getir pîrimden
47 — Çevirmiş nicedir yüzünü benden
48 — Alır da vaz gelmem billah yâr senden

48 — Yolları var Hacı Bektaş Veli'nin
49 — Hakk'ın dört kapıda el'olduğuyçün
50 — Elinde defterin dürülür bir gün
50 — Kaynayıp da coşası var gönlümün

— R —

51 — Yanıp ateşlere ölene kadar
79 — Allah ekber okunmazdı âşikâr
80 — Âşıklara cünbüş cuş eder Haydar
52 — Gülden ayrı düşmüş har deyü ağlar
52 — Alnıma yazıldı kara yazılar
53 — Kusurum var ise mürvetim de var
53 — Bulamadım senin gibi çelen yâr
54 — Vardır hasireti ömrü tez gider
54 — Yâr gelip emleyip sarmazsa eğer
55 — İtibar eyleme dile dediler
56 — Hünkâr Hacı Bektaş Veli dediler
81 — Bilmeyen yalancı sözüdür derler
88 — Salarlar gurbete zahman ederler
57 — Ab ü zülal olmuş akar o gözler
74 — Mustafa'dır Murtaza'dır
81 — Kâmillerin Muhammed yoldaşıdır
58 — Faydası yok yalan yere dolandır
58 — Dostu sevdiğine sezdiren vardır
59 — Sefil ağlatıp güldüren Allah'tır.
59 — Sendedir İmam Hüseyin sendedir
60 — Hünkâr Hacı Bektaş Veli kendidir
82 — Dostun aşkı her dertlere çaredir.
83 — Gerek halde gerek yolda sebatinden bellidir
61 — Kelp irakip bilişmenin vaktidir
61 — Sormadı sultanım bilmem ne haldir
62 — Varlığım olsa da versem az gelir
83 — Kaldır dumanını dağlar yâr önünde şöyle dur
63 — Korkarım bellerde harami olur
84 — Derman güzel Şah'tan türlü türlüdür.
75 — Çok şükür Balım çok şükür
63 — Çilehane Seyfe gölü görünür

— Ş —

64 — Hasretin gözlerim gel Hacı Bektaş
65 — Sana inanmayan kör Hacı Bektaş
65 — Ne hikmet ki seven âşık gülmemiş
66 — Yakar bu beldeyi kül eyler imiş
66 — İrakibin bağrı tuç olur imiş

— T —

67 — Hak bilir ki ham demedim güzel dost

— U —

91 — İlim kitap Hak âdemde sır oldu
87 — Aradın da sevdiğini buldun mu
68 — Gönül tanıdın mı sadık dostunu

— Ü —

68 — Süremedim gülyüzlü yâr küstü mü
69 — Bakar m'ola acep yâ Ali deyü
69 — Kusura bakmayan Ali'dir deyü
70 — Severim inanın Ali dost deyü
71 — Dertli sinem yanar gider dost deyü
71 — Hünkâr Hacı Bektaş Veli hû deyü
91 — Bir kâmile yoldaş olayım deyü

— Z —

72 — Er olmayan birbirini saramaz
73 — Bilmem yaralarım neden onulmaz
73 — Bir kız göçün çeker gider eğlenmez

İÇİNDEKİLER

	Sahife No.
HAYATI	3
Soyu	3
Çocukluğu	3
İlk Aşkı	4
Kemter'e Çırak Oluşu	5
Hacı Bektaş Tekkesini Ziyaret	5
Askerlik Günleri	6
Çelebi Hamdullah Efendiye Bağlılığı	7
Ölümü	8
Eşi ve Çocukları	8
KİŞİLİĞİ	8
DEYİŞLERİ	10
Başka Âşık Veliler	11
Veli'nin Olmayan Deyişler	12
Veli'ye Ait Olduğu Şüpheli Deyişler	14
Şüpheli olup da Yayınlamadığım Deyişleri	15
Çok Bozuk veya Eksik Olduğundan Kitaba Almadıklarım	15
BİBLİYOGRAFYA	17
Kitaplar	17
Makaleler	17
Kitaptaki Deyişlerin Alındığı Kaynaklar	17

DEYIŞLER 19
Değişik Ölçülerdeki Deyişler 77
Derviş Veli 85
Kul Veli 89
SÖZLÜK 93
DİZİN 99

DAĞARCIK SAHAF
(Kuruluş 1989)
Moda Cad. No . 172 / 1
Moda - Kadıköy - İSTANBUL
Tel : (0-216) 349 96 38